

**Masterproef
Politieke Communicatie**

Retoriek.zip

Een experimenteel onderzoek naar de effecten van *soundbites*
in online overheidscommunicatie

Ruud Govers

Promotor: Prof. Dr. Christ'l De Landtsheer

Verslaggever: Prof. Dr. Audrey André

Master Politieke Communicatie (www.politiekecommunicatie.be)

Rolnummer: 20123729

Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen

Academiejaar 2012-2013.

Samenvatting

Op basis van bestaande literatuur over soundbites werd in dit onderzoek een meer concrete, hanteerbare definitie hiervan opgesteld, aan de hand waarvan de effecten van soundbites in online overheidscommunicatie werden bekeken. Daartoe werden in een pilootstudie drie teksten in twee versies aangeboden: een versie met, en een versie zonder soundbites. Met een tussenproefpersoonontwerp werden deze teksten in een experiment aan 52 participanten voorgelegd. Uit de resultaten bleek een positief effect van soundbites op waardering in twee van de drie teksten, alsmede een verbeterd begrip en een verhoogde consequentie-betrokkenheid in de tweede tekst. Tevens gaf deze tweede tekst significante verschillen met betrekking tot de ‘goedklinkendheid’ en ‘kernachtigheid’ van de versie met soundbites. De resultaten gaven aanwijzingen dat met name het onderwerp van een tekst van invloed is op de werking van soundbites. Op basis hiervan is een tweede experiment uitgevoerd, ditmaal met 104 participanten. In dit experiment werden drie fictieve nieuwsberichten aangeboden, teneinde een hoge consequentiebetrokkenheid te kunnen garanderen. De resultaten lieten zien dat de effecten van soundbites sterk verminderen naarmate de consequentiebetrokkenheid hoger wordt. Uitblijvende resultaten bij hoog-betrokken ontvangers zijn vermoedelijk toe te schrijven aan de subtiliteit van de gebruikte soundbites. Dit onderzoek sluit dan ook af met enkele gerichte suggesties met betrekking tot vervolgonderzoek naar de effecten van soundbites bij hoog-betrokken ontvangers.

Lijst met tabellen

Tabel 2.1.1.1: Soundbite-manipulaties in drie teksten: pilootstudie.....	17
Tabel 2.1.2.1: Soundbite-manipulaties in drie teksten: experiment 2.....	18
Tabel 2.2.1.1: Verdeling geslacht naar versie: pilootstudie.....	20
Tabel 2.2.1.2: Verdeling studiejaar naar versie: pilootstudie.....	20
Tabel 2.2.1.3: Verdeling studie naar versie: pilootstudie.....	20
Tabel 2.2.2.1: Verdeling geslacht naar versie: experiment 2.....	21
Tabel 2.2.2.2: Verdeling studiejaar naar versie: experiment 2.....	21
Tabel 3.1.1: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 1 (Griepepidemie)	26
Tabel 3.1.2: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 2 (Schone energie)	27
Tabel 3.1.3: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 3 (Bankenunie)	28
Tabel 3.1.4: Vergelijking van gemiddelden op 2 afhankelijke variabelen naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor alle teksten	29
Tabel 3.1.5: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor ‘attitude’ naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 1 (Griepepidemie)	29
Tabel 3.1.6: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor ‘attitude’ naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 2 (Schone energie)	30
Tabel 3.1.7: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor ‘attitude’ naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 3 (Bankenunie)	31
Tabel 3.2.1: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 1 (Voortgangstoets)	32
Tabel 3.2.2: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 2 (Studiefinanciering)	33
Tabel 3.2.3: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 3 (Tweejarige master)	34
Tabel 3.2.4: Vergelijking van gemiddelden op 2 afhankelijke variabelen naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor alle teksten	34
Tabel 3.2.5: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor ‘attitude’ naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 1 (Voortgangstoets)	35
Tabel 3.2.6: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor ‘attitude’ naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 2 (Studiefinanciering)	36
Tabel 3.2.7: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor ‘attitude’ naar versie..... (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 3 (Tweejarige master)	36

Index

Inleiding.....	6
1 Theoretisch kader.....	8
2 Operationalisering.....	16
2.1 Materiaal.....	16
2.2 Participanten.....	19
2.3 Design.....	21
2.4 Instrumentatie.....	21
3 Resultaten.....	26
4 Conclusie en discussie.....	38
5 Literatuur.....	41
6 Appendices.....	44
6.1 Appendix A.....	44
6.2 Appendix B.....	47
6.3 Appendix C.....	50
6.4 Appendix D.....	54
6.5 Appendix E.....	58
6.6 Appendix F.....	62

Inleiding

Taal is een krachtig middel, en taal is overal. In een doorlopende stroom aan informatie is onverdeelde aandacht een schaars goed geworden. Merken, winkels en aanbieders van enigerlei aard, vechten om de aandacht van de consument. Het moet hip, het moet flitsend en het is alomtegenwoordig. Het product en de boodschap wordt op maat gemaakt voor de kritische consument. Waar deze bedrijven in kunnen zetten op marketing, daar is de overheid aan handen gebonden. Wat gebeurt er immers temidden van dit persuasieve geweld met een boodschap van de overheid? De overheid wil de burger zo goed mogelijk informeren, maar staat voor aanvang al met 1-0 achter. De boodschap is zoals ze is, en kan niet aangepast worden aan de burger, die het meer en meer gewoon is als consument te worden behandeld. Bovendien is de boodschap niet altijd gewenst, waar aanbieders van persuasieve boodschappen trachten de boodschap zo 'gewenst' mogelijk te maken.

Het onderscheid tussen persuasieve en informatieve communicatie is niet meer zo zwart-wit: persuasieve berichten willen overtuigen, informatieve berichten hebben het al moeilijk genoeg om enkel gelezen te worden.

Een boodschap bestaat uit twee onderdelen: vorm en inhoud. Wanneer de inhoud vaststaat, rest enkel nog de vorm. De kracht en invloed van taalgebruik wordt reeds op waarde geschat in de persuasieve context. Beeldend taalgebruik, metaforen en alliteraties tieren welig in de reclametaal. Tegelijkertijd lijkt de overheid zich hier verre van te houden.

De overheid spreekt niet in slogans of leuzen, en bovendien heeft een boodschap van de overheid doorgaans teveel inhoud om met goed fatsoen als *one-liner* te kunnen worden bestempeld. In de zoektocht naar een gemeenschappelijke noemer voor korte, inhoudelijke en pakkende boodschappen kwam het begrip *soundbite* naar voren. Geen nieuw begrip, maar de zoektocht naar een invulling ervan leverde meer vragen op dan antwoorden. Behalve een uniforme spelling (*soundbite*, *Sound Bite*, *soundbyte*, etc.), ontbrak bovendien een concrete, hanteerbare definitie van het begrip. Hierdoor was onderzoek niet enkel lastig; als er al onderzoek naar *soundbites* werd gedaan, dan waren de resultaten onderling totaal niet vergelijkbaar. Een uitgebreide literatuurstudie volgde. De puzzelstukken uit alle onderzoeken dekten gezamenlijk inderdaad de lading. *Soundbites* blijken bovendien meer dan ooit verankerd in zowel politiek als media. Tegelijkertijd is het niet per definitie duidelijker geworden waar over gesproken wordt, wanneer gesproken wordt over *soundbites*. *Soundbites* dus, maar wat kun je ermee?

Een sterke persoonlijke interesse voor de sturende en overtuigende functies die taal kan vervullen, leidde tot een uitgebreide pilootstudie voor het seminarie Politieke Psychologie. Met deze pilootstudie als uitgangspunt is, in het hier volgende onderzoek, gepoogd de theoretische basis uit te breiden. De resultaten van de pilootstudie waren immers veelbelovend. Het eindresultaat ligt voor u: een tweeluik waarin een handreiking wordt gedaan aan aanbieders van een informatieve boodschap, maar meer in het bijzonder is het een handreiking aan de overheid. Maar waarom nu?

Berichtgeving van de overheid lijkt haaks te staan op alle andere vormen van berichtgeving waar burgers vandaag de dag mee geconfronteerd worden. In het hier volgende onderzoek zal aangetoond worden dat burgers niet meer openstaan voor lange, droge stukken tekst (Genard, 2003. Blankesteijn, 1999). En omdat de overheid weinig kan veranderen aan de inhoud van de boodschap, is de vorm belangrijker dan ooit. Zou de overheid inderdaad met behulp van kleine, subtiele aanpassingen aan de vorm van een tekst, meer burgers kunnen bereiken en bewegen? Zo ja, dan biedt het hier verschaft inzicht in de praktische toepassing van soundbites een wapen in de strijd om de aandacht van de burger.

Daar de literatuurstudie, pilootstudie en het tweede experiment onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, worden zij hier samen aangeboden. Hierbij stond steeds de volgende onderzoeksvraag centraal:

Wordt online overheidscommunicatie met soundbites beter gewaardeerd en/of verwerkt dan soundbiteloze online overheidscommunicatie?

1 Theoretisch kader

Soundbites: iedereen wordt ermee geconfronteerd. Toch zal lang niet iedereen zich hiervan bewust zijn. Om inzicht te krijgen in het begrip 'soundbites', ze te herkennen en uiteindelijk op een effectieve manier in te zetten en te manipuleren moet het begrip zo duidelijk mogelijk worden verklaard maar vooral ook begrensd. Een lastige opgave. Zo komen Andeweg en De Jong (2008, p. 240) niet verder dan het hoog subjectieve 'goed klinkende, kernachtig verwoorde boodschappen'. Omdat concrete vakliteratuur over dit onderwerp niet lijkt te bestaan, zal allereerst de *state of the art* moeten worden vastgesteld. Blankesteyn (1999) en Genard (2003) gaan hier het diepst op in. Blankesteyn (1999, p. 213) noemt als richtlijn voor soundbitelengte in ieder geval 'één mondvul per stuk', en Patterson (1993, p. 250) constateerde dat de gemiddelde soundbite in speeches van presidentiële kandidaten op de Amerikaanse televisie in 1988 minder dan tien seconden duurde. Dit is te vertalen, in overeenstemming met de kernachtige verwoording die Andeweg en De Jong noemden (2008, p. 240), naar 'maximaal één zin' om zo de link met schriftelijke communicatie te verduidelijken.

Voorts geeft Genard (2003, p. 3) met betrekking tot de soundbite het advies te spreken in beeldende taal, bijvoorbeeld door gebruik te maken van metaforen, zodat de soundbite makkelijker en beter onthouden wordt, in overeenstemming met het 'goed klinkende' aspect van Andeweg en De Jong (2008, p. 240). Dit aspect kan vertaald worden naar de eis van een (meer algemeen) gebruik van stijlmiddelen.

De zaken worden door Blankesteyn (1999, p. 216) enigszins gecompliceerd, door een onderscheid te veronderstellen tussen de soundbite, de slogan, de one-liner en het gevleugelde woord. Daarbij noemt hij de one-liner in verband met film en cabaret, het gevleugelde woord blijkt vooral een traditie van herhaling in de geschiedenis: 'En toch draait zij' (Galileo Galilei). Het onderscheid tussen soundbite en slogan wordt niet geconcretiseerd, maar Blankesteyn (1999, p. 216) noemt in verband met de slogan wel families, sportclubs, etc. die zich achter een leus scharen, en ziet een mogelijke vorm van soundbites als het samenvatten van een standpunt. Ook Genard (2003, p. 3) spreekt bij soundbites over het maken van een punt. Op basis hiervan zou het logisch zijn van een soundbite te verlangen dat deze een (al dan niet impliciet) standpunt dient te bevatten, en dat de soundbite inhoudelijk aansluit op het voorgaande en/of komende. Een problematisch punt hierbij is het uit de context halen van een soundbite, bijvoorbeeld als citaat, waarmee de soundbite niet meer aan deze voorwaarde

voldoet. Door in plaats hiervan van een soundbite te verlangen, in lijn met Blankesteyn (1999, p. 214), dat deze samenvattend werkt is er sprake van een geïmpliceerde context, waarmee dit 'probleem' is opgelost. Een soundbite kan nu ook buiten de context overleven. Bovendien maakt dit de soundbite ook geschikt voor gebruik in informatieve teksten, omdat een standpunt een persuasieve context impliceert.

Wanneer een soundbite aan de hand van bovenstaande suggesties uit de bestaande literatuur geconstrueerd wordt is de kans groot dat een soundbite een duidelijk beeld geeft van een tekst of een deelonderwerp in die tekst. Hierdoor worden zij uitermate geschikt om overgenomen te worden door de media. Zoals Blankesteyn (1999, p. 213) aangaf is een politicus die spreekt in hapklare soundbites de droom van iedere journalist. Een soundbite doet zijn werk het best als hij één-op-één wordt overgenomen door de media. Wanneer een soundbite zich leent voor een dergelijke directe overname en op zichzelf overleeft buiten de tekst, dan is deze *extractable* (Nylund 2003, p. 519). Dit zal worden toegevoegd aan het lijstje van voorwaarden.

Ook in minder persuasieve en meer informerende teksten kan de soundbite, evenals stijlmiddelen, aan de ontvanger een structuur bieden aan de hand waarvan een tekst beter blijft hangen.

De gehanteerde definitie wordt dus 'een bondig geformuleerd, gestileerd standpunt' dat voldoet aan de volgende vier voorwaarden:

- maximaal één zin
- samenvattend, to the point
- *extractable*: gemakkelijk buiten de originele context te reproduceren
- memorabel, gestileerd

Een heldere definitie van de soundbite en een degelijke theoretische onderbouwing zijn randvoorwaarden voor goed onderzoek naar soundbites. Bovenstaande lijst brengt de in de literatuur bekende criteria voor soundbites bij elkaar en geeft daarmee een meer overzichtelijke definitie van de soundbite. In het voorgaande is de soundbite hoofdzakelijk bekeken in zijn natuurlijke habitat: de persuasieve context. Toch is al een stap gezet om de soundbite ook 'bruikbaar' te maken in een informatieve context.

Genard (2003) gaf in zijn artikel voor beginnende soundbite-gebruikers al aan dat 'visually rich, fastmoving media shortened everyone's attention span'. Mensen kunnen niet meer omgaan met lange lappen tekst, of zoals Blankesteyn (1999, p. 213) en Genard (2003, p.

4) het zeggen: onze *digestibility* van deze berichten neemt af. Deze verkorte aandachtsspanne, en de opkomst van het journaal in 30 seconden op Nederland 3, korte nieuwsberichten op nieuwswebsites en nog kortere berichten in de *social media* als Facebook en Twitter scheppen de verwachting dat soundbites geschikt zijn voor beknopte persuasieve en informatieve teksten, omdat zij de boodschap kunnen overbrengen in hapklare brokken voordat de aandacht is verslapt. In dergelijke korte teksten is er weinig ruimte voor uitweiding, een onderwerp zal dus vaak niet op uitgebreide argumentatie kunnen rusten.

Ook de berichtgeving van de overheid dikt in. Lange uitgesponnen nieuwsberichten lijken meer en meer verleden tijd. Ter illustratie hiervan spreekt Blankesteyn (1999, p. 213) over de nieuwsuitzendingen op de Nederlandse Radio 1, waar veel ruimte is voor lange, uitgebreide interviews. Als mogelijke reden hiervoor noemt hij het gebrek aan concurrentie. Daar tegenover plaatst hij de berichtgeving van de eveneens Nederlandse NOS op de televisie, waar meer spelers actief zijn, en waar het tempo dientengevolge een stuk hoger ligt. Terwijl de voormalige Nederlandse koningin een tijd geleden nog waarschuwde voor de gevaren van de sociale media lijkt de overheid nu niet anders te kunnen dan mee te gaan in de sociale mediarevolutie. Na individuele politici zijn nu ook de verschillende Nederlandse ministeries en rijksinstellingen aan het *twitteren* geslagen. Nieuws wordt via de website, maar ook via *newsfeeds* – korte nieuwsberichtjes waar mensen zich op kunnen abonneren – aan de wereld kenbaar gemaakt.

Soortgelijke ontwikkelingen lijken in Vlaanderen minder actueel. Noch de ontwikkelingen in overheidscommunicatie, noch de veranderingen in het brengen van nieuws, lijken de landsgrens over te hebben gestoken. Op het eerste zicht lijkt dit, met name voor de overheid, een gemiste kans.

In deze context dient de soundbite vooral een praktisch nut: er is simpelweg niet meer ruimte beschikbaar om uit te weiden over een onderwerp. Wanneer de soundbites echter verschijnen in langere nieuwsberichten met een kop en een staart, dan kan worden bekeken of ze ook een effect hebben op de waardering en het begrip van de tekst.

Om uitspraken te kunnen doen over de (mogelijke) effecten van soundbites in een informatieve context kan gekeken worden naar literatuur over de *dual-process* modellen. Meer in het bijzonder biedt het *Elaboration Likelihood Model* van Petty en Cacioppo (1986) inzicht in het verwerken van boodschappen door de ontvanger. Dit model beschrijft hoe een boodschap op twee manieren kan worden verwerkt, alsmede de voorwaarden waaraan een boodschap moet voldoen om volgens een van de routes verwerkt te worden. Waar berichtgeving op basis van argumenten meer kans maakt verwerkt te worden volgens de

‘centrale route’, daar is de moderne soundbite een *perifere cue* die regelrecht naar de ‘perifere route’ van verwerking leidt. Kort gezegd ontstaat de tweedeling ‘overtuiging door vorm’ en ‘overtuiging door inhoud’ aldus Sears et al. (2003, p. 224). Daarnaast schrijft dit model voor dat cognitieve capaciteit, alsmede motivatie van de ontvanger aan de grondslag liggen van de keuze voor één van de twee routes (Sears et al. 2003, p. 224-225). Hierbij leiden hogere motivatie en een grotere cognitieve capaciteit eerder tot verwerking via de centrale route, terwijl een beperkte motivatie en dito cognitieve capaciteit van de ontvanger leiden tot de perifere route van verwerking. Deze perifere route gaat uit van zogenoemde vuistregels als beeldend taalgebruik, humor en metaforen: ingrediënten van de soundbite.

In een persuasieve context zou gezegd kunnen worden dat het gebruik van soundbites leidt tot *overtuiging* bij vooral ontvangers met een lage motivatie en een (relatief) lage cognitieve capaciteit. Door te kijken naar de soundbite in een *informatieve* context kan nagegaan worden of aan deze overtuiging een beter begrip, hogere waardering en/of een veranderde attitude ten grondslag ligt. De soundbite zou in dit geval niet zuiver persuasief zijn, maar tevens dienen ter samenvatting en/of verduidelijking. Een volgende stap zou dan overtuiging kunnen zijn, op basis van de verschaftte verheldering. Maar, ook op zichzelf zou de soundbite in dit geval overeind blijven in een informatieve context.

De rol van consequentiebetrokkenheid in overtuiging werd ook door Park et al. (2007) meegenomen. Zij constateerden dat in een persuasieve context argumenten van hoge kwaliteit meer overtuigden dan argumenten van lage kwaliteit, ongeacht de consequentiebetrokkenheid van de participanten (Park et al., 2007). Of dit ook het geval is wanneer het een informatieve context betreft, of wanneer het alternatief voor argumentatie een soundbite is, valt te bezien. Johnson en Eagly (1989) lieten alvast zien - in een meta-analyse van twintig experimenten, aangaande consequentiebetrokkenheid - dat hogere consequentiebetrokkenheid tot gevolg heeft dat argumenten zorgvuldiger worden afgewogen.

Volgens het Elaboration Likelihood Model (Petty & Cacioppo, 1986) zou de soundbite doen voor laag-betrokken ontvangers, wat argumentatie doet voor hoog-betrokken ontvangers. De ogenschijnlijke wisselwerking tussen interesse voor een onderwerp, consequentiebetrokkenheid, argumentkwaliteit en het onderwerp van de betreffende tekst, werpt de nodige vragen op. In de zoektocht naar een antwoord op deze vragen, komen drie interessante theorieën naar boven. Deze theorieën beschrijven welke elementen nu juist een tekst interessant maken. Het betreft de verhaaltheorie van Kintsch (1980), de relevantietheorie van Sperber en Wilson (1995) en theorieën over journalistieke nieuwswaarde van Heil (1980). Deze theorieën concluderen dat het belangrijkste aspect van een interessante tekst is, dat deze

informatie bevat die nieuw is voor de lezer (Wright, 1989). Tegelijkertijd wordt de informatie als interessanter ervaren, wanneer deze aansluit bij wat de lezer al weet. Daardoor kan de informatie in een bestaand kader worden geplaatst. Daarnaast is verrassende informatie interessanter. Dit is het geval wanneer de gegeven informatie de verwachtingen van de lezer tegenspreekt. Omdat deze verwachtingen gebaseerd zijn op voorkennis verschillen ze per persoon, per onderwerp. Studenten, bijvoorbeeld, zullen kennis opdoen omtrent de regels in het onderwijssysteem naarmate de studie vordert. Omdat zij met het systeem en de bijbehorende regels te maken krijgen, ontwikkelt de interesse zich. Bij een toenemende interesse neemt ook het belang van kennis toe. Deze toegenomen voorkennis zorgt er vervolgens weer voor dat nieuwe informatie over hetzelfde onderwerp gemakkelijker verwerkt wordt. Hiermee is de cirkel rond. Is dit een makkelijk proces, dat niet veel moeite kost, dan wordt de nieuwe informatie als aantrekkelijker ervaren (Winkielman et al., 2003).

Schank (1979) geeft aan dat de persoonlijke relevantie van een onderwerp van invloed is op de mate waarin dat onderwerp als interessant wordt gezien. Oftewel: is een onderwerp in sterkere mate relevant voor de ontvanger, dan zal dit als interessanter worden ervaren. Met nogmaals het voorbeeld van de studenten in het achterhoofd, kan gezegd worden dat informatie die de studenten persoonlijk aangaat, zoals bijvoorbeeld verhoging van het collegegeld, interessanter is voor studenten wanneer zij hier persoonlijk door geraakt worden. Daar alle Vlaamse studenten collegegeld moeten betalen, zal derhalve menig student zijn of haar oren spitsen, wanneer gesproken wordt over een dergelijke verhoging van het collegegeld in Vlaanderen. Heeft de mededeling echter betrekking op een ander land, dan zal de interesse voor het onderwerp beduidend lager zijn. Hoeken en Spooren (1997) toonden met deze subtiele manipulatie voorgenoemde verschillen reeds aan. Persoonlijke relevantie is van directe invloed op de motivatie om een tekst te lezen en te verwerken (Petty & Cacioppo, 1986). Is een onderwerp relevant, dan is de motivatie tot verwerking van de boodschap hoger.

Tenslotte is het van belang dat de ontvanger in de gelegenheid is om een boodschap te verwerken. Poiesz (1989) stelt dat een ontvanger capabel en gemotiveerd kan zijn, maar dat een tekst alsnog niet verwerkt wordt als er simpelweg geen gelegenheid toe is. Een duidelijk voorbeeld hiervan is te zien in de reclamewereld, waar *billboards* en advertenties in de openbare ruimte zelden op gedegen argumentatie gestoeld zijn.

Dat het dermate belangrijk is om aandacht voor een tekst te 'kweken' kan verder toegelicht worden door te kijken naar het informatieverwerkingsparadigma van McGuire (1969, 1972, 1985). McGuire (1969, 1972, 1985) geeft in zijn informatieverwerkingsparadigma aan dat teksten op een bepaalde manier worden verwerkt. Om tot verwerking te

komen moeten drie deelprocessen worden doorlopen, waarbij het succesvol doorlopen van het ene deelproces noodzakelijk is om tot het volgende deelproces te komen. Visueel kunnen de drie deelprocessen als volgt worden weergegeven:

Aandacht voor de tekst → begrip van de argumenten → acceptatie van het standpunt

In de context van een persuasieve tekst, zoals een reclameboodschap, kan bijvoorbeeld gesteld worden dat slechts de helft van de totale doelgroep de tekst leest, daar weer de helft van begrijpt de argumenten en tenslotte wordt het standpunt door weer eens de helft van die groep geaccepteerd. In de reclamewereld zou dit betekenen dat deze laatste groep de groep is die op pad gaat om het geadverteerde product te kopen. Tegelijkertijd is het leeuwendeel van de doelgroep niet beïnvloed door de boodschap. In een informatieve context, zoals berichtgeving vanuit de overheid, zou in bovenstaande berekening slechts een beperkt deel van de doelgroep de boodschap accepteren, zelfs wanneer van deze doelgroep geen verdere actie wordt verlangd. Wordt bij een groter percentage van de ontvangers de aandacht voor een tekst gevangen, dan zal derhalve aan het eind van het informatieverwerkingsproces een groter percentage 'overtuigd', danwel geïnformeerd zijn. Een interessante, aantrekkelijke tekst is bijgevolg van niet te onderschatten belang.

Om over te gaan tot verwerking via de centrale route dient een ontvanger zoals gezegd te beschikken over de cognitieve capaciteiten, een zekere mate van betrokkenheid bij het onderwerp, de juiste motivatie en de gelegenheid om de inhoud te verwerken.

Samenvattend kan gesteld worden dat bekend is wat een soundbite is, en dat tevens bekend is hoe een boodschap wordt verwerkt. Nu kan gekeken worden naar de wisselwerking.

Op basis van het voorgaande werd de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

Wordt online overheidscommunicatie met soundbites beter gewaardeerd en/of verwerkt dan soundbiteloze online overheidscommunicatie?

Een pilootstudie leverde een groep respondenten op met een lage consequentiebetrokkenheid, en bijgevolg een lage motivatie. Alvorens overgegaan wordt naar de methodologie van dit onderzoek moet, met het oog op overzichtelijkheid, even op de zaken vooruitgelopen worden. De pilootstudie ligt aan de basis van een tweede experiment. Gezien de aard van de respondenten was het vrijwel onmogelijk de consequentiebetrokkenheid kunstmatig te

verlagen. De groep respondenten was groot, uiteenlopend en bovenal was het onbekend wat hen stuk voor stuk persoonlijk drijft. Dat de onderwerpen in de pilootstudie hebben geleid tot een relatief lage betrokkenheid kon vantevoren dan ook niet worden voorspeld. Dit is als zodanig dan ook geen gecontroleerde factor geweest in de pilootstudie. De resultaten van deze pilootstudie waren dermate overtuigend dat gepoogd is een tweede experiment te construeren waarin alle factoren konden worden gecontroleerd.

Door de resultaten van de pilootstudie werd als het ware een T-splitsing opgeworpen, waardoor een keuze moest worden gemaakt: de effecten van méér en krachtigere soundbites onderzoeken, of kijken naar de invloed van het onderwerp?

Er is één ding dat de respondenten bindt: de gemene deler is dat zij allen studenten zijn. Met dit als uitgangspunt kan de betrokkenheid wel worden verhoogd en wel door nu juist in te spelen op het ‘student zijn’ van de respondenten, en de te gebruiken teksten daarop af te stemmen. Dit is de basis geworden voor het tweede experiment. Omdat beide experimenten onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, en voor elkaar een kader creëren, is gekozen om ze samen te presenteren¹.

Het resultaat werd een tweeluik, waarbij in de pilootstudie respondenten bevestigd werden die hoog-opgeleid, maar laag-betrokken waren. De motivatie tot het verwerken van de argumenten is verbonden met de betrokkenheid, en was derhalve laag. Een gelegenheid tot verwerking werd gecreëerd. Het tweede experiment bevestigde respondenten die zowel hoog-opgeleid als hoog-betrokken waren. De motivatie tot verwerking was bijgevolg ook hoog voor deze groep respondenten. Ook hier werd een gelegenheid tot verwerking gecreëerd.

Op basis van de theorie zijn hypothesen opgesteld voor beide experimenten, waarbij de hypothese voor het eerste experiment in lijn is met de verwachtingen die de theorie hieromtrent stelt:

H1: het gebruik van soundbites leidt bij laag-betrokken ontvangers tot hogere waardering en beter begrip van de teksten.

In verband met kortere, gecondenseerde berichtgeving en de verminderde aandachtsspanne van ontvangers is de verwachting, in tegenstelling tot wat de theorie hieromtrent stelt, dat ook bij hoog-betrokken ontvangers de soundbites bij zullen dragen aan verbeterd begrip en

¹ De databestanden van beide experimenten zijn vrij te raadplegen via <https://www.dropbox.com/sh/aj1b55ocpxlu1/gm7Spg1OeZ>

waardering van de tekst.

H2: het gebruik van soundbites leidt bij hoog-betrokken ontvangers tot hogere waardering en beter begrip van de teksten.

Om het effect van de soundbite te isoleren is het van belang zorgvuldig te werk te gaan. Hiertoe kan gekeken worden naar de methode van Opfer en Andersen (1992), die voor hun onderzoek teksten manipuleerden om zo drie verschillende versies te verkrijgen. Per tekst werd door Opfer en Andersen (1992) enkel het strikt noodzakelijke veranderd, om te onderzoeken of het gebruik van soundbites leidt tot verandering in attitude en begrip. In hun onderzoek is het begrip ‘soundbite’ echter minder omvattend en uitputtend. Met betrekking tot de soundbite zeggen zij dat dit berichten zijn die op maat gemaakt zijn voor de media. Daarnaast wordt hierbij enkel gekeken naar metaforen en assonantie, omdat Opfer en Andersen (1992) aangeven dat hiervan sprake is in vrijwel alle soundbites. Dat berichten waarin metaforen of assonantie worden gebruikt memorabeler en persuasiever zijn stelde Opfer (1989) reeds vast.

2 Operationalisering

Het doel van deze experimenten is te onderzoeken of online overheidscommunicatie met soundbites beter gewaardeerd en/of verwerkt wordt dan soundbiteloze online overheidscommunicatie. In de volgende paragrafen zullen het daarvoor benodigde materiaal, de participanten, het design van het experimenten, de instrumentatie en de procedures aan bod komen. Gezien de identieke opzet van beide experimenten zullen deze waar mogelijk samen besproken worden.

2.1 Materiaal

2.1.1 Pilootstudie

Voor de pilootstudie werden drie teksten over drie verschillende onderwerpen opgesteld. Bij deze teksten werd aangegeven dat zij afkomstig waren van de website van de federale overheid. De onderwerpen van de teksten werden gekozen op basis van de relevantie ten tijde van het experiment. Daarnaast is ervoor gezorgd dat de onderwerpen zodanig verschillend waren, dat de consequentiebetrokkenheid van de participanten kon variëren. Van de drie teksten werden telkens twee versies gemaakt, één met en één zonder soundbites. Nadat bij de onderwerpen was nagegaan of en in hoeverre deze het gebruik van soundbites toelieten zijn de teksten op strategische wijze opgesteld om zo drie teksten van (ongeveer) gelijke lengte te verkrijgen. Ook tussen de twee versies is buiten de soundbites geen verschil, de lengte is tussen de versies zoveel mogelijk gelijk gehouden. De drie gebruikte teksten hadden betrekking op de griepepidemie in België, de transitie naar schone energie en de Europese bankencrisis. Deze teksten zijn te vinden in de bijlagen. In tabel 2.1.1.1 is aangegeven wat er per tekst is gemanipuleerd.

Tabel 2.1.1.1: Soundbite-manipulaties in drie teksten: pilootstudie

Tekst	Zonder soundbite	Met soundbite
1: Griep	Griepepidemie in België	Griep grijpt gretig om zich heen
	Bent u gevaccineerd, dan bent u goed beschermd	Bent u gevaccineerd, dan wordt de griep geweerd
	Bovenal kan voorzichtigheid een besmetting natuurlijk voorkomen	Bovenal smooit voorzichtigheid een epidemie in de kiem
2: Energie	België verantwoord op weg naar schone energie	Belgische energie: stabiel en schoon
	Dat verzekert de betrouwbare aanvoer van energie, zadelt mensen en bedrijven niet op met onnodig hoge energiekosten, en mobiliseert de kracht van de energiesector	De te bevaren koers houdt de energievoorziening verantwoord, betrouwbaar en betaalbaar
	De uitstoot van CO2 moet worden verminderd tegen zo laag mogelijke kosten, om in de nasleep van de crisis toch een solide fundament voor een groene energievoorziening te kunnen leggen	De vermindering van de CO2-uitstoot moet bovenal betaalbaar blijven, om de verandering zelf even duurzaam te maken als de nieuwe energievormen
3: Banken	Europese bankenunie	Europese bankenunie: een financiële waakhond
	Landen met financiële problemen moeten fors bezuinigen en hun economie weer concurrerend maken	Landen met financiële problemen moeten fors snoeien om hun economie te doen groeien.
	Een dergelijke bankenunie houdt toezicht op de banken en voorkomt dat banken met problemen failliet gaan	Een dergelijke bankenunie houdt banken aan een kort lijntje en voorkomt dat ze bij problemen als kaartenhuizen in elkaar storten

2.1.2 Experiment 2

Voor het tweede experiment zijn eveneens drie teksten opgesteld. Ditmaal werd gekozen voor onderwerpen waarvan verwacht werd dat ze voor de respondenten relevant waren. Zoals reeds besproken in het voorgaande, is interesse voor een tekst afhankelijk van een viertal factoren: De informatie in de teksten is nieuw, sluit aan bij bestaande kennis en brengt verrassende informatie. Daarnaast is de informatie in de teksten relevant voor de doelgroep. Om hieraan te

voldoen is derhalve gekozen voor fictieve maatregelen, en bijgevolg fictieve teksten. In de teksten werd gesproken over maatregelen die de respondenten persoonlijk zouden raken. De teksten hadden betrekking op het hoger onderwijs. Dit is een Vlaamse aangelegenheid. Derhalve werd de respondenten gemeld dat de teksten afkomstig waren van de website van de Vlaamse overheid. Dat het fictieve teksten waren werd hen niet gemeld.

Om een hoge consequentiebetrokkenheid te garanderen is gezocht naar onderwerpen die relevant waren voor de respondenten. Studiefinanciering en tweejarige masters zijn in werkelijkheid zaken waar doorlopend over gediscussieerd wordt. Deze zaken kwamen dus niet uit de lucht vallen en zijn derhalve realistisch. Van de drie teksten werden telkens twee versies gemaakt, één met en één zonder soundbites. Ook bij deze onderwerpen is nagegaan of en in hoeverre deze het gebruik van soundbites toelieten. De twee versies verschillen buiten de soundbites niet, de lengte is tussen de versies zoveel mogelijk gelijk gehouden. De drie gebruikte teksten hadden betrekking op een verplichte voortgangstoets voor afstudeerders, Vlaamse plannen voor studiefinanciering en het verlengen van alle universitaire masters naar twee jaar. De gebruikte soundbites zijn subtiel. Als er met deze subtiel soundbites een effect wordt gevonden dan kan dit makkelijker vertaald worden naar de dagelijkse praktijk. Overdreven soundbites (met behulp van bijvoorbeeld binnenrijm, alliteratie etc.) zouden opvallen en zijn bovendien niet gemakkelijk te implementeren.

De gebruikte teksten zijn te vinden in de bijlagen. In tabel 2.1.2.1 is aangegeven wat er per tekst is gemanipuleerd.

Tabel 2.1.2.1: Soundbite-manipulaties in drie teksten: experiment 2

Tekst	Zonder soundbite	Met soundbite
1: Voortgangstoets	Verplichte voortgangstoets	Herhaling is de moeder van de wetenschap
	Dit mondeling examen zal de studenten nog eens kritisch bevragen, alvorens zij het diploma in ontvangst mogen nemen	Dit mondeling examen zal de studenten nog eens kritisch bevragen, alvorens zij kunnen slagen
	Door de stof van de gehele studie nog eens op te halen (...)	Door de inhoud van de gehele studie nog eens af te stoffen (...)
	(...) zodat ook de studenten na hen kunnen rekenen op kwalitatief onderwijs	(...) zodat ook de studenten na hen kunnen rekenen op onderwijs van de bovenste plank

2: Studie-financiering	Vlaamse plannen voor studiefinanciering	Investeren in de toekomst van Vlaanderen
	In tijden van aanhoudende crisis is het van belang de huidige generatie jongeren kansen te bieden	In tijden van aanhoudende crisis is het van belang de jonge generatie te wapenen
	(...) de financiële drempel tot het volgen van een studie zo laag mogelijk te maken	(...) de financiële drempel tot het volgen van een studie glad te strijken
	Het volgen van een studie moet haalbaar blijven	Studeren moet bovenal bereikbaar blijven
	(...) die alle studenten aan de Vlaamse hogescholen en universiteiten maandelijks zal voorzien van een financiële bijdrage	(...) die alle studenten aan de Vlaamse hogescholen en universiteiten maandelijks zal voorzien van een financiële steun in de rug
3: Tweejarige masters	Vlaamse universiteiten krijgen tweejarige masters	Vlaamse masters maken meer mogelijk
	Dit zal leiden tot een betere internationale erkenning van de Vlaamse masterdiploma's	Dit geeft de Vlaamse masters meer internationale slagkracht
	In het extra jaar is er simpelweg ruimte voor verbreding en verdieping van kennis	In het extra jaar worden kennis verdiept, de horizon verbreed en en grenzen verlegd

2.2 Participanten

2.2.1 Pilotstudie

Per conditie werden in de pilotstudie 26 participanten bevraagd, met een totaal van 52 participanten. Hiervoor werd een beroep gedaan op studenten aan de Universiteit Antwerpen. Zij ontvingen geen vergoeding voor hun deelname. Er is voor studenten gekozen om logistieke redenen, alsmede om voldoende bekendheid met en interesse voor berichtgeving vanuit de overheid te waarborgen.

De leeftijd van de participanten varieerde van 18 tot 33 jaar, met een gemiddelde van 21,5 jaar. Van de participanten was ongeveer tweederde vrouw, de exacte verdeling is te zien in tabel 2.2.1.1. De participanten vertegenwoordigden meerdere studie jaren. De exacte verdeling hiervan is te zien in tabel 2.2.1.2. In het experiment waren meerdere studies vertegenwoordigd. De verdeling hiervan is te zien in tabel 2.2.1.3

De afname van de enquêtes geschiedde in twee colleges op vrijwillige basis en nam

ongeveer tien minuten in beslag. In beide colleges is gezorgd voor een goede verdeling tussen de twee versies.

Tabel 2.2.1.1: Verdeling geslacht naar versie: pilootstudie

	man	vrouw
geen soundbite	9	17
soundbite	9	17
totaal	18	34

Tabel 2.2.1.2: Verdeling studiejaar naar versie: pilootstudie

	geen soundbite	soundbite
1e Bachelor	9	8
2e Bachelor	2	0
3e Bachelor	5	6
Master	3	3
schakeljaar	7	9

Tabel 2.2.1.3: Verdeling studie naar versie: pilootstudie

	geen soundbite	soundbite	totaal
communicatiewetenschappen	9	10	19
politieke wetenschappen	10	8	18
sociaal-economische wetenschappen	4	4	8
sociologie	3	4	7
totaal	26	26	52

2.2.2 Experiment 2

Per conditie werden in het tweede experiment 52 participanten bevroegd, met een totaal van 104 participanten. De respondenten ontvingen geen vergoeding voor hun deelname. Ditmaal werd een beroep gedaan op rechtenstudenten aan de Universiteit Antwerpen. De studie rechten heeft over het algemeen colleges waar veel studenten aanwezig zijn. Derhalve was het mogelijk in twee colleges aan het benodigde aantal respondenten te geraken. Daarnaast kon met de keuze voor een andere studie en faculteit gegarandeerd worden dat de respondenten andere waren dan die in de pilootstudie. Omdat noch de respondenten, noch de resultaten van de pilootstudie en het tweede experiment direct met elkaar vergeleken worden, heeft de keuze voor rechtenstudenten geen negatieve gevolgen voor de validiteit van het onderzoek. Het is

immers zo dat de relatieve verschillen onderzocht worden tussen versies, en niet de verschillen tussen studies.

De leeftijd van de participanten varieerde van 18 tot 24 jaar, met een gemiddelde van 19,7 jaar. Van de participanten was tweederde vrouw, de verdeling is te zien in tabel 2.2.2.1. De participanten vertegenwoordigden meerdere studiejaar. De exacte verdeling hiervan is te zien in tabel 2.2.2.2.

De afname van de enquêtes geschiedde in twee colleges op vrijwillige basis en nam ongeveer tien minuten in beslag. In beide colleges is gezorgd voor een goede verdeling tussen de twee versies.

Tabel 2.2.2.1: Verdeling geslacht naar versie: experiment 2

	man	vrouw
geen soundbite	14	38
soundbite	20	32
totaal	34	70

Tabel 2.2.2.2: Verdeling studiejaar naar versie: experiment 2

	geen soundbite	soundbite
1e Bachelor	6	4
2e Bachelor	42	42
3e Bachelor	4	6

2.3 Design

In beide onderzoeken is gebruik gemaakt van een tussenproefpersoonontwerp. De participanten werden willekeurig over twee condities verdeeld. In de controleconditie kregen de participanten drie teksten zonder soundbites ter beoordeling aangeboden, in de testconditie kregen de participanten drie teksten met soundbites ter beoordeling aangeboden.

2.4 Instrumentatie

In de bijbehorende enquêtes dienden de participanten beoordelingsschalen in te vullen in een vijftal categorieën, te weten *consequentiebetrokkenheid*, *waardering*, *begrijpelijkheid*, *attitude* en een manipulatiecontrole. De invulling daarvan zal per categorie behandeld

worden. In het kader van de overzichtelijkheid zullen hierbij zowel de pilootstudie als het experiment behandeld worden, daar in beide gevallen dezelfde enquête is gebruikt.

2.4.1 Consequentiebetrokkenheid

Om een mogelijke invloed van onderwerp te kunnen isoleren, werd de consequentiebetrokkenheid van de participanten gemeten aan de hand van twee zespuntsschalen, van nauwelijks relevant tot zeer relevant:

- In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?
- In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

De zespuntsschaal dient ter categorisering, waar een driepuntsschaal vermoedelijk teveel neutrale responsen zou genereren: 1 en 2 geldt als weinig consequentiebetrokken, 3 en 4 als matig consequentiebetrokken, 5 en 6 als zeer consequentiebetrokken.

Voor de pilootstudie bleek dat de betrouwbaarheid van deze variabele per tekst goed was: voor tekst 1 gold dat $\alpha = 0.85$, voor tekst 2 gold dat $\alpha = 0.93$ en voor tekst 3 gold dat $\alpha = 0.92$.

Ook voor het tweede experiment bleek de betrouwbaarheid goed, met $\alpha = 0.80$ voor tekst 1, $\alpha = 0.88$ voor tekst 2 en $\alpha = 0.80$ voor tekst 3.

2.4.2 Waardering

Om effecten van soundbites op waardering van de hele tekst te kunnen meten, is een vijftal zevenpunts semantische differentiaal opgesteld, die aspecten van deze dimensie moeten weergeven:

- (Ik vind deze tekst) saai – interessant
- (Ik vind deze tekst) boeiend – niet boeiend
- (Ik vind deze tekst) slecht geschreven – goed geschreven
- (Ik vind deze tekst) niet serieus – wel serieus
- (Ik beoordeel deze tekst) positief – negatief

De betrouwbaarheid van deze variabele was in de pilootstudie goed voor het geheel van teksten ($\alpha = 0.82$), adequaat voor tekst 1 ($\alpha = 0.71$), en goed voor tekst 2 ($\alpha = 0.80$) en tekst 3 ($\alpha = 0.83$).

In experiment 2 was de betrouwbaarheid adequaat voor het geheel van teksten ($\alpha = 0.78$), en eveneens adequaat voor tekst 1 ($\alpha = 0.73$), tekst 2 ($\alpha = 0.78$) en tekst 3 ($\alpha = 0.78$).

2.4.3 Begrijpelijkheid

Drie zevenpunts semantische differentialen werden opgesteld om begrijpelijkheid te meten, die ten dele een mogelijke betere verwerking zouden kunnen aantonen. Overige aspecten van een betere verwerking komen in de manipulatiecontrole aan de orde. De gehanteerde begrijpelijkheidsschalen zijn:

- (Ik vind de tekst) moeilijk leesbaar – makkelijk leesbaar
- (Ik vind de structuur van de tekst) vaag – helder
- (Ik vind de tekst) ingewikkeld – eenvoudig

Een zevenpunts Likertschaal uit de manipulatiecontrole bleek in beide experimenten na analyse bij begrijpelijkheid gerekend te moeten worden:

- Ik vind deze tekst overzichtelijk (oneens – eens)

In de pilootstudie was de betrouwbaarheid van deze variabele adequaat voor het geheel van teksten ($\alpha = 0.75$), adequaat voor tekst 1 ($\alpha = 0.79$), en goed voor tekst 2 ($\alpha = 0.88$) en tekst 3 ($\alpha = 0.85$).

Het tweede experiment leverde ook betrouwbare schalen op. Voor het geheel van teksten was de betrouwbaarheid $\alpha = 0.91$. Voor tekst 1 was dit adequaat met $\alpha = 0.79$. Voor de overige twee teksten was dit goed met $\alpha = 0.90$ voor tekst 2 en $\alpha = 0.88$ voor tekst 3.

2.4.4 Manipulatiecontrole

Aan de hand van de gehanteerde definitie werden drie zevenpunts Likertschalen en één zevenpunts semantische differentiaal opgesteld voor een manipulatiecontrole, om te zien of soundbites voldoen aan de aard van hun beschrijving. Na analyse bleek de meting van overzichtelijkheid zoals gezegd bij begrijpelijkheid te kunnen worden gerekend. De semantische differentiaal werd als zodanig aangeboden om de participanten een beter beeld van de betekenis van de vraag te bieden.

- De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen (oneens – eens)

- Ik vind deze tekst goedklinkend (oneens – eens)
- (Ik vind het taalgebruik in deze tekst) langdradig – kernachtig

Aangezien deze variabelen losstaande aspecten van de soundbite-definitie behandelen werden deze niet samengenomen in de analyse.

2.4.5 Attitude

Per tekst zijn drie zevenpunts Likertschalen opgesteld om de attitude over de verschillende onderwerpen te meten. Voor de eerste tekst van de pilootstudie, over de griepepidemie, waren dit de volgende schalen:

- Voorlichting over een epidemie is belangrijk om besmettingen te beperken (oneens – eens)
- Weten dat er een epidemie is, is al genoeg bescherming (oneens – eens)
- Bij twijfel over symptomen is het zeker raadzaam een bezoek aan de huisarts te brengen (oneens – eens)

Voor tekst twee van de pilootstudie, over schone energie, waren dit de volgende schalen:

- Duurzame energie is de energie van de toekomst (oneens – eens)
- Kijken naar alternatieve stroombronnen is pas relevant wanneer de fossiele brandstoffen zijn opgebruikt (oneens – eens)
- Een Europees systeem van CO₂-emissiehandel is noodzakelijk voor een duurzame ontwikkeling van de energievoorziening (oneens – eens)

Voor tekst drie van de pilootstudie, over de bankencrisis, waren dit tenslotte de volgende schalen:

- De Europese Unie is verantwoordelijk voor de redding van probleebanken (oneens – eens)
- Landen met financiële problemen moeten deze zelf oplossen (oneens – eens)
- Wanneer een lidstaat failliet gaat, zal dit grote gevolgen hebben voor de rest van Europa (oneens – eens)

Voor de eerste tekst van het tweede experiment, over de voortgangstoets, waren dit de volgende schalen:

- De aansluiting met de werkvloer zal door de voortgangstoets verbeterd worden (oneens – eens)
- Een student die niet slaagt voor de voortgangstoets verdient het diploma niet (oneens – eens)
- Een voortgangstoets is een goede manier om het kennisniveau te testen (oneens – eens)

Voor tekst twee van experiment 2, over studiefinanciering, waren dit de volgende schalen:

- Studiefinanciering verlaagt de drempel tot het volgen van een studie (oneens – eens)
- Een diploma is belangrijker in tijden van crisis (oneens – eens)
- Door studeren toegankelijker te maken, wordt een diploma minder waard (oneens – eens)

Voor tekst drie van experiment 2, over tweejarige masters, waren dit tenslotte de volgende schalen:

- Een tweejarige master biedt meer mogelijkheden tot persoonlijke ontplooiing (oneens – eens)
- Vlaamse universiteiten staan internationaal sterker met tweejarige masters (oneens – eens)
- Het extra masterjaar is minder waard dan een extra jaar op de arbeidsmarkt (oneens – eens)

Hoewel in het tweede experiment gebruik werd gemaakt van fictieve teksten, is de respondenten niet gevraagd in hoeverre zij de tekst geloofwaardig achtten, teneinde niet te impliceren dat er een mogelijkheid bestond dat de teksten fictief waren. Dit zou ongetwijfeld invloed hebben gehad op de betrokkenheid bij, en de waardering voor de onderwerpen. Bovendien wordt dit grotendeels bevraagd door de schaal “(ik vind deze tekst) niet serieus – wel serieus”. De scores voor deze variabele waren voor zowel tekst 1 ($M1 = 6.06$, $M2 = 5.81$),

als tekst 2 ($M1 = 5.71$, $M2 = 5.58$) en tekst 3 ($M1 = 5.69$, $M2 = 5.44$) dermate hoog, dat het onwaarschijnlijk is dat de fictieve aard van de teksten als zodanig op grote schaal opgemerkt is, of althans een storende factor is geweest.

3 Resultaten

3.1 Pilotstudie

Onderstaand zullen achtereenvolgens de resultaten voor de pilotstudie en het experiment besproken worden.

Met een *independent samples t-test* werden voor elke tekst van de pilotstudie afzonderlijk de gemiddelden van versie 1 (geen soundbites) en versie 2 (wel soundbites) vergeleken, op allereerst de zes variabelen consequentie-betrokkenheid, waardering, begrijpelijkheid, mate van ‘blijven hangen’, goedklinkendheid en kernachtigheid. Tabellen 3.1.1, 3.1.2 en 3.1.3 geven de gevonden resultaten weer. Omdat de waardering en begrijpelijkheid voor de drie teksten samen ook betrouwbaar bleek (zie paragrafen 2.4.2 en 2.4.3: $\alpha = 0.82$ voor waardering en $\alpha = 0.75$ voor begrijpelijkheid), is in tabel 3.1.4 het resultaat van eenzelfde *t-test* voor deze variabelen opgenomen, voor een meer algemeen beeld van het effect van het gebruik van soundbites in online informatieve nieuwsberichten van de (federale) overheid.

Verschillen in attitude zullen vervolgens met het oog op overzichtelijkheid apart worden behandeld.

Tabel 3.1.1: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie (zonder en met soundbites) met een *independent samples t-test*, voor tekst 1 (Griepepidemie)

variabele	zonder soundbites (N = 26)		met soundbites (N = 26)	
	Mean	SD	Mean	SD
consequentiebetrokkenheid	3.31	1.12	3.29	1.31
waardering	4.09*	0.64	4.49*	0.87
begrijpelijkheid	4.98	1.20	4.59	1.29
blijft hangen	4.88	1.03	4.54	1.68
goedklinkend	3.85	1.19	3.58	1.50
kernachtigheid	4.54	1.56	4.12	1.75

1 = negatief; 7 = positief

** = $p < 0.01$

* = $p < 0.05$

In de vergelijking van de twee versies van tekst 1 valt vooral het beperkt aantal significante verschillen op. Slechts op het gebied van waardering is een significant ($t(50) = 1.86, p = .035$) verschil te zien tussen de twee versies, waarbij de versie met soundbites ($M = 4.49, SD = 0.87$) hoger gewaardeerd werd dan de versie zonder soundbites ($M = 4.09, SD = 0.64$). Het uitblijven van andere verschillen zou kunnen worden toegeschreven aan het feit dat mensen over het algemeen zeer bekend zijn met de griep. Dat dit niet direct af te lezen is aan een opvallend hoge gemiddelde begrijpelijkheid voor beide versies ($M1 = 4.98, M2 = 4.59$), zou weer te maken kunnen hebben met de beschrijving van de verschillende typen van het influenzavirus met diens bijbehorende medische benamingen.

Ontbrekende verschillen bij mate van ‘blijven hangen’, ‘goedklinkendheid’ en ‘kernachtigheid’ wijzen erop dat de gehanteerde soundbites erg subtiel waren.

Tabel 3.1.2: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 2 (Schone energie)

variabele	zonder soundbites (N = 26)		met soundbites (N = 26)	
	Mean	SD	Mean	SD
consequentiebetrokkenheid	2.60*	1.17	3.33*	1.36
waardering	3.92**	0.83	4.60**	0.95
begrijpelijkheid	4.27**	1.31	5.22**	0.85
blijft hangen	3.88	1.68	4.27	1.82
goedklinkend	3.69*	1.12	4.35*	1.36
kernachtigheid	4.12*	1.63	4.96*	1.08

1 = negatief; 7 = positief

** = $p < 0.01$

* = $p < 0.05$

De vergelijking van gemiddelden van de versies zonder en met soundbites in tekst 2 brengt meer verschillen aan het licht. Het eerste en meest opvallende verschil is dat van de consequentiebetrokkenheid. De ervaren betrokkenheid bij het onderwerp is in de versie met soundbites ($M = 3.33, SD = 1.36$) significant ($t(50) = 2.08, p = .021$) hoger dan in de versie zonder soundbites ($M = 2.60, SD = 1.17$). Een nog sterker effect is te zien bij de waardering van de teksten. Hier wordt de versie met soundbites ($M = 4.60, SD = 0.95$) significant ($t(50) = 2.75, p = .004$) hoger gewaardeerd dan de versie zonder soundbites ($M = 3.92, SD = 0.83$). Dit verschil zou mogelijk (deels) verklaard kunnen worden door de verhoogde begrijpelijkheid van de versie met soundbites ($M = 5.22, SD = 0.85$) ten opzichte van de versie zonder soundbites ($M = 4.27, SD = 1.31$). Ook dit verschil was significant ($t(50) =$

3.11, $p = .002$). Ook de verhoogde goedklinkendheid en kernachtigheid zouden een rol kunnen spelen. De versie met soundbites ($M = 4.35$, $SD = 1.36$) werd significant ($t(50) = 1.90$, $p = .032$) goedklinkender bevonden dan de versie zonder soundbites ($M = 3.69$, $SD = 1.12$). Tevens werd de versie met soundbites ($M = 4.96$, $SD = 1.08$) als significant ($t(50) = 2.21$, $p = .017$) kernachtiger ervaren dan de versie zonder soundbites ($M = 4.12$, $SD = 1.63$). Wat betreft de mate waarin de tekst bij de respondenten ‘bleef hangen’ zien we dat dit in de versie met soundbites ($M = 4.27$, $SD = 1.82$) weliswaar hoger was dan in de versie zonder soundbites ($M = 3.88$, $SD = 1.68$); dit verschil is echter niet significant ($p > .05$). Hierover kan gezegd worden dat het wellicht lastig is om verschillen te vinden in de mate van ‘blijven hangen’, wanneer het dergelijke korte teksten betreft. De gemiddelden ($M1 = 3.88$, $M2 = 4.27$) zijn echter niet dermate hoog, dat op het eerste oog gesproken kan worden van een zogenoemd plafond-effect voor deze variabele. Over de volgorde waarin de verschillende effecten optreden, en of zij elkaar beïnvloeden, is op basis van deze gegevens weinig te zeggen.

Tabel 3.1.3: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 3 (Bankenunie)

variabele	zonder soundbites (N = 26)		met soundbites (N = 26)	
	Mean	SD	Mean	SD
consequentiebetrokkenheid	3.94	1.34	4.06	1.13
waardering	4.66	1.00	4.52	1.17
begrijpelijkheid	5.09	1.30	4.77	0.84
blijft hangen	4.88	1.42	4.38	1.47
goedklinkend	4.12	1.31	4.04	1.25
kernachtigheid	4.85	1.57	4.38	1.39

1 = negatief; 7 = positief

** = $p < 0.01$

* = $p < 0.05$

Tekst 3 brengt geen significante verschillen aan het licht. Desalniettemin is het opvallend dat alle gemiddelden, met uitzondering van de consequentiebetrokkenheid, lager uitvallen in de versie met soundbites, dan in de versie zonder soundbites. Voor beide versies is de begrijpelijkheid relatief hoog ($M1 = 5.09$, $M2 = 4.77$), wat de oorzaak zou kunnen zijn van het uitblijven van andere verschillen. De ervaren betrokkenheid is hoger dan bij de andere twee teksten ($M1 = 3.94$, $M2 = 4.06$). Dit is een eerste indicator van een mogelijk effect van onderwerp op de effectiviteit van soundbites. Zoals reeds besproken is in de inleiding geven

Petty en Cacioppo (1986) aan dat de mate van betrokkenheid bij een onderwerp van invloed is op de route die gekozen wordt ter verwerking van de boodschap. Dat de soundbites in tekst 3 toch een effect sorteren zien we bij de bespreking van de attitude-schalen.

Tabel 3.1.4: Vergelijking van gemiddelden op 2 afhankelijke variabelen naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor alle teksten

variabele	zonder soundbites (N = 26)		met soundbites (N = 26)	
	Mean	SD	Mean	SD
waardering	4.23 [#]	0.54	4.53 [#]	0.77
begrijpelijkheid	4.78	0.86	4.86	0.63

1 = negatief; 7 = positief

* = $p < 0.05$

[#] = $p < 0.10$

Zoals aangegeven bleken de variabelen waardering en begrijpelijkheid over het geheel van teksten voldoende betrouwbaar (zie paragrafen 2.4.2 en 2.4.3, $\alpha = 0.82$ voor waardering, en $\alpha = 0.75$ voor begrijpelijkheid). In tabel 3.4 is te zien dat bij de gemiddelde waardering van alle teksten samen een sterke trend te zien is ($t(50) = 1.66, p = .052$). De versies met soundbites werden hierbij gemiddeld hoger ($M = 4.53, SD = 0.77$) gewaardeerd dan de versies zonder soundbites ($M = 4.23, SD = 0.54$), zij het (net) niet significant. Omdat een verschil op het gebied van begrijpelijkheid uitbleef, kan het gevonden effect worden toegeschreven aan het verschil in gebruik van soundbites.

Tabel 3.1.5: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor 'attitude' naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 1 (Griepepidemie)

variabele	zonder soundbites (N = 26)		met soundbites (N = 26)	
	Mean	SD	Mean	SD
attitude 1a	5.35	1.20	5.69	1.16
attitude 1b	4.92	0.98	4.92	1.20
attitude 1c	4.73	1.46	4.73	1.61

1 = negatief; 7 = positief

** = $p < 0.01$

* = $p < 0.05$

Wanneer we kijken naar de attitudeschalen voor tekst 1, dan is in tabel 3.1.5 te zien dat het gebruik van soundbites niet heeft geleid tot significante verschillen tussen beide versies. Voor zowel attitude 1b ("Weten dat er een epidemie is, is al genoeg bescherming") als voor attitude

1c (“Bij twijfel over symptomen is het zeker raadzaam een bezoek aan de huisarts te brengen”) geldt dit in absolute zin, daar de gemiddelden voor beide variabelen hetzelfde zijn bij beide versies. Voor attitude 1a (“Voorlichting over een epidemie is belangrijk om besmettingen te beperken”) geldt tenslotte een sterk positieve score voor beide versies ($M1 = 5.35$, $M2 = 5.69$). Dit is echter niet terug te zien in een opvallend hoge waardering ($M1 = 4.09$, $M2 = 4.49$) voor de hier aangeleverde voorlichting over een dergelijke epidemie.

Tabel 3.1.6: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor ‘attitude’ naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 2 (Schone energie)

variabele	zonder soundbites (N = 26)		met soundbites (N = 26)	
	Mean	SD	Mean	SD
attitude 2a	5.69	0.84	6.04	1.18
attitude 2b	5.73	1.49	6.19	1.13
attitude 2c	4.85	1.54	4.73	1.59

1 = negatief; 7 = positief

** = $p < 0.01$

* = $p < 0.05$

Tabel 3.1.6 wijst uit dat ook de attitudeschalen bij tekst 2 geen significante verschillen opleveren. Ook hier zijn de gemiddelden voor zowel attitude 2a (“Duurzame energie is de energie van de toekomst”, $M1 = 5.69$, $M2 = 6.04$) als voor attitude 2b (“Kijken naar alternatieve stroombronnen is pas relevant wanneer de fossiele brandstoffen zijn opgebruikt”, $M1 = 5.73$, $M2 = 6.19$) zeer hoog en uitgesproken. Opmerkelijk is hierbij dat op het eerste gezicht attitude 2a en attitude 2b elkaar tegen lijken te spreken, maar dit is niet terug te zien in de resultaten. Attitude 2c (“Een Europees systeem van CO₂-emissiehandel is noodzakelijk voor een duurzame ontwikkeling van de energievoorziening”) bevroeg de attitude over de rol van Europa in de duurzame ontwikkeling, maar deze schaal leverde eveneens geen significante verschillen op tussen beide versies.

Tabel 3.1.7: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor 'attitude' naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 3 (Bankenunie)

variabele	zonder soundbites (N = 26)		met soundbites (N = 26)	
	Mean	SD	Mean	SD
attitude 3a	4.50*	1.36	3.69*	1.57
attitude 3b	4.46	1.61	4.27	1.56
attitude 3c	6.12	1.03	5.96	1.22

1 = negatief; 7 = positief

** = $p < 0.01$

* = $p < 0.05$

Tekst 3 laat een significant ($t(50) = 1.98, p = .027$) verschil zien bij attitude 3a ("De Europese Unie is verantwoordelijk voor de redding van probleembanken"). Dit is te zien in tabel 3.1.7. De versie met soundbites ($M = 3.69, SD = 1.57$) wordt hier significant negatiever beoordeeld dan de versie zonder soundbites ($M = 4.50, SD = 1.36$). Omdat andere verschillen in tekst 3 uitbleven, kan het gevonden effect worden toegeschreven aan het gebruik van soundbites. De soundbites zijn er dus voor verantwoordelijk dat respondenten het in mindere mate eens zijn met het feit dat Europa probleembanken moet redden. Wie de banken dan wel moet redden wordt uit deze schalen niet duidelijk, aangezien attitude 3b ("Landen met financiële problemen moeten deze zelf oplossen") geen opvallend positieve scores geeft voor de versie met soundbites ($M = 4.27, SD = 1.56$), noch voor de versie zonder soundbites ($M = 4.46, SD = 1.61$). Dát de banken gered moeten worden blijkt tenslotte uit de hoge scores ($M1 = 6.12, M2 = 5.96$) bij attitude 3c ("Wanneer een lidstaat failliet gaat, zal dit grote gevolgen hebben voor de rest van Europa").

3.2 Experiment 2

De gebruikte teksten in het tweede experiment spreken over maatregelen die ingevoerd zouden worden in de volgende studiejaar. Dientengevolge zou de consequentiebetrokkenheid van de derdejaars studenten wel eens lager kunnen zijn dan die van de eerste- en tweedejaars studenten. De derdejaars studenten zouden immers niet te maken krijgen met de tweejarige master, hebben persoonlijk geen baat bij studiefinanciering en ontspringen bovendien de dans wat betreft de voortgangstoets. Alvorens te kijken naar de overige resultaten is hiertoe een One-way ANOVA uitgevoerd, waarbij de schalen voor consequentiebetrokkenheid per tekst afgezet zijn tegen de drie bevraagde studiejaar. Deze ANOVA liet geen significante ($p > .05$) verschillen zien in de consequentiebetrokkenheid

tussen de drie jaren.

Vervolgens kijken we naar de resultaten van het tweede experiment. Ook hier geldt dat voor elke tekst afzonderlijk de gemiddelden van versie 1 (geen soundbites) en versie 2 (wel soundbites) vergeleken zijn aan de hand van een *independent samples t-test*. Daar de vragenlijsten voor beide experimenten gelijk waren, en de gebruikte schalen bovendien voldoende betrouwbaar bleken, wordt ook hier gekeken naar de variabelen consequentie-betrokkenheid, waardering, begrijpelijkheid, mate van ‘blijven hangen’, goedklinkendheid en kernachtigheid. De resultaten hiervan worden weergegeven in tabellen 3.2.1, 3.2.2 en 3.2.3. Daarnaast kijken we ook hier naar de waardering en begrijpelijkheid voor de drie teksten samen, aangezien in paragrafen 2.4.2 en 2.4.3 te zien was dat deze variabelen betrouwbaar waren voor het geheel van teksten ($\alpha = 0.78$ voor waardering en $\alpha = 0.91$ voor begrijpelijkheid). Deze resultaten zijn terug te vinden in tabel 3.2.4. Tabellen 3.2.5, 3.2.6 en 3.2.7 tonen tenslotte de resultaten met betrekking tot de attitudes.

Tabel 3.2.1: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 1 (Voortgangstoets)

variabele	zonder soundbites (N = 52)		met soundbites (N = 52)	
	Mean	SD	Mean	SD
consequentiebetrokkenheid	4.70	1.23	4.62	1.12
waardering	4.91	0.82	5.08	0.71
begrijpelijkheid	5.25	1.17	4.94	1.20
blijft hangen	5.65	1.28	5.25	1.61
goedklinkend	4.19	1.51	4.10	1.50
kernachtigheid	4.38	1.73	4.35	1.76

1 = negatief; 7 = positief

** = $p < 0.01$

* = $p < 0.05$

De eerste tekst brengt geen verschillen aan het licht. Wel is in tabel 3.2.1 te zien dat de soundbites leiden tot lagere scores, zij het niet significant. Enkel de waardering is, wederom niet significant, hoger bij de versie met soundbites. Het gebrek aan significante verschillen zou in deze tekst kunnen worden toegeschreven aan de gebruikte soundbites, die erg subtiel waren. Een alternatieve verklaring is de hoge ervaren betrokkenheid, door zowel de respondent als diens omgeving, bij het onderwerp voor zowel de versie zonder ($M = 4.70$, $SD = 1.23$) als de versie met ($M = 4.62$, $SD = 1.12$) soundbites. Deze variabele werd gemeten op een zespuntsschaal, waarbij deze gemiddelde scores aanleunen tegen ‘zeer betrokken’. In dit

experiment is gepoogd de ervaren betrokkenheid ‘kunstmatig’ te verhogen. Bij het uitblijven van significante verschillen moet nochtans geconstateerd worden dat de opzet van het experiment bij deze eerste tekst in ieder geval geslaagd is.

Tabel 3.2.2: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 2 (Studiefinanciering)

variabele	zonder soundbites (N = 52)		met soundbites (N = 52)	
	Mean	SD	Mean	SD
consequentiebetrokkenheid	4.84*	1.33	4.25*	1.22
waardering	4.83	1.12	4.97	0.99
begrijpelijkheid	5.14	1.43	5.09	1.29
blijft hangen	5.44	1.36	5.42	1.49
goedklinkend	4.65	1.56	4.90	1.36
kernachtigheid	4.58	1.78	4.81	1.39

1 = negatief; 7 = positief
 ** = $p < 0.01$
 * = $p < 0.05$

In tabel 3.2.2 is te zien dat de tweede tekst wel significante ($t(102) = 2.34, p = .021$) verschillen oplevert, zij het in de ‘verkeerde’ richting. De ervaren betrokkenheid bij het onderwerp is in de versie met soundbites ($M = 4.25, SD = 1.22$) significant lager dan in de versie zonder soundbites ($M = 4.84, SD = 1.33$). Een nadere inspectie van de teksten levert hier een mogelijke verklaring voor. Beide teksten bevatten het argument dat naast de student zelf, ook de kenniseconomie in België veel baat heeft bij een diploma. Dit standpunt wordt in de versie met soundbites echter nog eens benadrukt in de titel: “Investeren in de toekomst van Vlaanderen”. Hierdoor is het zwaartepunt in de tekst wellicht komen te liggen bij de voordelen voor Vlaanderen, en niet bij het persoonlijke voordeel dat de student zou hebben bij de studiefinanciering. Deze titel staat namelijk tegenover het meer neutrale “Vlaamse plannen voor studiefinanciering” in de versie zonder soundbites. De nadruk op de voordelen voor Vlaanderen zou dan in dit geval hebben geleid tot een lagere ervaren betrokkenheid.

Het is lastig te bepalen of dit effect toe te schrijven is aan het soundbitegebruik als zodanig, of veeleer aan het feit dat de versie met soundbites (met name door de titel) simpelweg andere informatie lijkt te geven. De overige resultaten voor deze tekst laten geen significante verschillen zien, waardoor de laatste verklaring weinig plausibel is. De meest logische verklaring is dat het soundbitegebruik het zwaartepunt in de tekst verschoven heeft.

Hoe het ook zij: het verschil in ervaren betrokkenheid kan op het conto van de soundbites worden geschreven, meer in het bijzonder op dat van de beeldende titel.

Tabel 3.2.3: Vergelijking van gemiddelden op 6 afhankelijke variabelen naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 3 (Tweejarige master)

variabele	zonder soundbites (N = 52)		met soundbites (N = 52)	
	Mean	SD	Mean	SD
consequentiebetrokkenheid	4.47	1.57	4.19	1.27
waardering	4.79	1.04	4.97	1.00
begrijpelijkheid	5.25	1.20	5.16	1.22
blijft hangen	5.44	1.41	5.10	1.46
goedklinkend	4.62	1.52	4.92	1.27
kernachtigheid	4.77	1.46	4.90	1.35

1 = negatief; 7 = positief
 ** = $p < 0.01$
 * = $p < 0.05$

Ook tekst 3 levert geen significante verschillen op, zoals te zien is in tabel 3.2.3. Een ervaren betrokkenheid hoger dan 4 lijkt op het eerste oog de grens te zijn voor mogelijke effecten van soundbites. Dit bleek reeds in tekst 3 van de pilootstudie.

De gebruikte soundbites bestaan uit alliteratie (“Vlaamse masters maken meer mogelijk”) en opsomming (“In het extra jaar worden kennis verdiept, de horizon verbreed en grenzen verlegd”). Deze kunstgrepen hebben in dit experiment geen effect. Dan is er nog de beeldende soundbite: “Dit geeft de Vlaamse masters meer internationale slagkracht”. Dat het beeldend taalgebruik in deze soundbite wel een effect sorteert, zien we bij de bespreking van de resultaten van de attitudeschalen.

Tabel 3.2.4: Vergelijking van gemiddelden op 2 afhankelijke variabelen naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor alle teksten.

variabele	zonder soundbites (N = 52)		met soundbites (N = 52)	
	Mean	SD	Mean	SD
waardering	4.84	0.68	5.00	0.64
begrijpelijkheid	5.21	1.12	5.06	0.98

1 = negatief; 7 = positief
 ** = $p < 0.01$
 * = $p < 0.05$

De variabelen waardering en begrijpelijkheid bleken over het geheel van teksten voldoende betrouwbaar ($\alpha = 0.78$ voor waardering en $\alpha = 0.91$ voor begrijpelijkheid). Tabel 3.2.4 brengt geen significante verschillen aan het licht. Gezien de uitblijvende significante verschillen in de afzonderlijke teksten mag dit echter geen verrassing heten.

Tabel 3.2.5: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor 'attitude' naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 1 (Voortgangstoets)

variabele	zonder soundbites (N = 52)		met soundbites (N = 52)	
	Mean	SD	Mean	SD
attitude 1a	4.49	1.64	4.62	1.27
attitude 1b	2.56	1.60	2.94	1.73
attitude 1c	4.92	1.55	4.67	1.56

1 = negatief; 7 = positief

** = $p < 0.01$

* = $p < 0.05$

Wat de attitudes betreft zijn er bij de eerste tekst geen significante verschillen gevonden tussen beide versies. Dit is te zien in tabel 3.2.5. De attitude ten aanzien van de voortgangstoets werd bevraagd aan de hand van drie vragen, waarbij iedere vraag een ander aspect van de tekst behandelde (1a: “de aansluiting met de werkvloer zal door de voortgangstoets verbeterd worden”; 1b: “een student die niet slaagt voor de voortgangstoets verdient het diploma niet”; 1c: “een voortgangstoets is een goede manier om het kennisniveau te testen”). Opvallend is de lage score op attitude 1b, voor beide versies ($M1 = 2.56$, $M2 = 2.94$). De studenten zijn het er niet mee eens dat de voortgangstoets een randvoorwaarde wordt voor het behalen van het diploma. De waardering ($M1 = 4.91$, $M2 = 5.08$), respectievelijk het begrip ($M1 = 5.25$, $M2 = 4.94$) van de tekst als zodanig, lijken hier nochtans niet onder te lijden.

Tabel 3.2.6: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor 'attitude' naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 2 (Studiefinanciering)

variabele	zonder soundbites (N = 52)		met soundbites (N = 52)	
	Mean	SD	Mean	SD
attitude 2a	5.13	1.69	5.23	1.42
attitude 2b	5.40	1.62	5.46	1.42
attitude 2c	3.38	1.80	3.48	1.58

1 = negatief; 7 = positief
 ** = $p < 0.01$
 * = $p < 0.05$

De attitude ten aanzien van de studiefinanciering werd eveneens bevraagd aan de hand van drie vragen, waarbij iedere vraag een ander aspect van de tekst behandelde (2a: “Studiefinanciering verlaagt de drempel tot het volgen van een studie”; 2b: “Een diploma is belangrijker in tijden van crisis”; 2c: “Door studeren toegankelijker te maken, wordt een diploma minder waard”). Tabel 3.2.6 laat zien dat ook in tekst 2 geen significante verschillen werden gevonden.

Dat de respondenten erkennen dat studiefinanciering drempelverlagend werkt, blijkt uit de hoge scores ($M1 = 5.13$, $M2 = 5.23$) op deze schaal. Daarnaast zien zij in dat een diploma belangrijker is in tijden van crisis ($M1 = 5.40$, $M2 = 5.46$). De hoge scores duiden op een mogelijk plafondeffect voor deze variabelen. De bevraagde attitudes zijn wellicht te voor de hand liggend, waardoor de soundbites geen effect sorteren.

Tabel 3.2.7: Vergelijking van gemiddelden op de afhankelijke variabelen voor 'attitude' naar versie (zonder en met soundbites) met een independent samples t-test, voor tekst 3 (Tweejarige master)

variabele	zonder soundbites (N = 52)		met soundbites (N = 52)	
	Mean	SD	Mean	SD
attitude 3a	5.40	1.65	5.40	1.33
attitude 3b	4.92**	1.51	5.69**	1.08
attitude 3c	3.40	1.73	3.48	1.82

1 = negatief; 7 = positief
 ** = $p < 0.01$
 * = $p < 0.05$

Rest ons enkel nog te kijken naar de attitudes bij tekst 3, welke te zien zijn in tabel 3.2.7. Ook hier behandelden de drie schalen drie aspecten van de tekst (3a: “Een tweejarige master biedt meer mogelijkheden tot persoonlijke ontplooiing”; 3b: “Vlaamse universiteiten staan

internationaal sterker met tweejarige masters”; 3c: “Het extra masterjaar is minder waard dan een extra jaar op de arbeidsmarkt”).

Attitude 3b scoort significant ($t(102) = 3.00, p = .002$) hoger bij de versie met soundbites ($M = 5.69, SD = 1.08$) dan bij de versie zonder soundbites ($M = 4.92, SD = 1.51$). Dit geeft aan dat de soundbites bij hebben gedragen aan de opvatting dat tweejarige masters een sterkere positie betekenen voor Vlaamse universiteiten. Kijken we naar de betreffende tekst, dan is te zien dat slechts een van de soundbites betrekking heeft op de internationale positie van Vlaamse universiteiten. De regel “Hiertoe is besloten om een betere aansluiting met andere Europese universiteiten te bewerkstelligen” wordt in de versie zonder soundbites gevolgd door “Dit zal leiden tot een betere internationale erkenning van de Vlaamse masterdiploma’s”. De versie met soundbites vervolgt met “Dit geeft de Vlaamse masters meer internationale slagkracht”. Het beeldende ‘slagkracht’ lijkt dus verantwoordelijk voor het zeer sterke verschil in attitude. De soundbite is bovendien het argument, en dient niet enkel ter ondersteuning.

4 Conclusie en discussie

Voorafgaand aan het onderzoek werd de vraag gesteld of online overheidscommunicatie met soundbites beter gewaardeerd en/of verwerkt wordt dan soundbiteloze online overheidscommunicatie. Hiertoe zijn twee experimenten opgesteld.

Uit de pilootstudie, met relatief laag-betrokken respondenten, kan over het algemeen geconcludeerd worden dat soundbites inderdaad de waardering van een tekst kunnen vergroten. In deze korte teksten is een dergelijk effect verwezenlijkt, door het gebruik van een beperkt aantal subtiele soundbites. Zoals reeds aangegeven in de inleiding, zijn onverdeelde aandacht en onbeperkte ruimte schaarse goederen.

De begrijpelijkheid, als indicator voor een betere verwerking, werd in een van de drie teksten sterk vergroot. In de analyse van afzonderlijke teksten bleek het onderwerp van de tekst van belang. Zo lijken respondenten minder gevoelig voor de (al dan niet meer gestileerde) berichtgeving over de griep, terwijl in de tekst over schone energie de potentie van soundbitegebruik veel duidelijker uit de verf komt. Dat de gebruikte soundbites in de tweede tekst krachtiger, beeldender en meer uitgesproken zijn, wordt bevestigd door een hogere consequentiebetrokkenheid, maar vooral door een hogere ervaren mate van ‘goedklinkendheid’ en ‘kernachtigheid’. Omdat plafond-effecten bij tekst 2 uitblijven, kan geconcludeerd worden dat er zelfs ruimte is voor meer en sterkere soundbites.

De derde tekst (bankenunie) liet zien dat een hogere betrokkenheid tot gevolg had dat de soundbites hun uitwerking misten. Hoewel de verschillen niet significant waren, bleek de versie met soundbites lagere scores op te leveren op alle variabelen, met uitzondering van de consequentiebetrokkenheid. In lijn met het Elaboration Likelihood Model (Petty & Cacioppo, 1986) werd gesteld dat soundbites, als perifere *cue*, niet lijken te werken voor de relatief hoog-betrokken respondenten, die argumentatie zouden verkiezen boven de zogenoemde vuistregels waaruit soundbites zijn opgebouwd. Bovendien betreft het hier hoog-opgeleide respondenten. Dat desalniettemin het beeldend taalgebruik in deze tekst een significant lagere attitude teweeg heeft gebracht ten opzichte van Europa als redder van noodlijdende banken, gaf goede hoop dat soundbites ook bij hoog-betrokken ontvangers een effect zouden kunnen hebben. Hierbij is het van belang een onderscheid te maken tussen de soundbite als hoofdargument, versus de soundbite náást het hoofdargument. Is een argument verpakt in een soundbite het beste van twee werelden, of sorteert een los argument een sterker effect?

De resultaten van de pilootstudie gaven antwoorden, maar bovenal meer nieuwe vragen. In het tweede experiment is gepoogd nog een belangrijke factor voor centrale

verwerking te controleren: de consequentiebetrokkenheid. De resultaten van dit experiment waren minder overtuigend. Noch het Elaboration Likelihood Model, noch de in dit onderzoek opgeworpen hypothese konden voor de volle 100% met de prijs gaan lopen. Hoewel de resultaten wezen in de richting van een onveranderde werking van het Elaboration Likelihood Model, ook in veranderde tijden van sterk gecondenseerde berichtgeving, zijn er toch wel degelijk opmerkelijke verschillen waargenomen. Meest in het oog springend was het beeldende ‘slagkracht’, de soundbite die in de derde tekst op eigen kracht verantwoordelijk was voor een significant positievere attitude bij de hoog-betrokken respondenten. Dit wijst erop dat wellicht ook het *type* soundbite van invloed is: beeldend taalgebruik lijkt effectiever dan bijvoorbeeld alliteratie of opsomming. Inzicht in de invloed van (verschillende typen) metaforen op verwerking zou de hier samengebrachte theorie dan niet enkel een verklarende, maar veeleer een voorspellende functie kunnen geven.

De overheid heeft niet de luxe om bij ieder nieuwbericht te voldoen aan de vier pijlers die randvoorwaarde zijn voor het wekken van de interesse van de ontvanger. Simpelweg aangeven dat verbeterd begrip en waardering bewerkstelligd kunnen worden door het onderwerp aan te passen aan de doelgroep is weliswaar een terechte constatering, maar heeft absoluut geen praktische haalbaarheid. Het gaat hier dan ook niet om de inhoud van de berichtgeving, maar veeleer over de vormgeving ervan. Kunnen hoog-betrokken ontvangers nóg meer waardering of begrip krijgen voor een tekst door simpelweg de vormgeving (subtiele) aan te passen? De resultaten geven, althans in dit onderzoek, aan dat dit niet kan. Toch is er een effect gevonden, waarbij het effect toe te schrijven was aan slechts één subtiele verandering in de korte tekst.

De overheid heeft het meeste baat bij middelen die de doelgroep aanspreken die moeilijk te betrekken is bij de onderwerpen waarover de overheid informatie wil geven, en die bovendien doorgaans lastig te bewegen is voor de ‘algemene zaak’. De praktische implicaties van de resultaten in de pilootstudie zijn simpelweg dat met kleine veranderingen in de communicatie, grote verschillen kunnen worden bewerkstelligd. De overheid kan daarmee een lastige, laag-betrokken doelgroep aanspreken door het taalgebruik waar mogelijk licht aan te passen, zonder daarbij een goede argumentatie te verloochenen. Het imago van de overheid als een serieus, degelijk en betrouwbaar orgaan kan desgewenst in stand worden gehouden. Hieraan zal subtiel beeldend taalgebruik geen afbreuk doen: het gebruiken van een metafoor, binnenrijm of alliteratie maakt een boodschap immers niet minder serieus, zo blijkt uit deze experimenten. De mogelijke voordelen voor (in ieder geval) de laag-betrokken

doelgroep wegen zwaarder dan gepercipieerde nadelen.

Eerder in dit onderzoek was er sprake van een T-splitsing. Vervolgonderzoek zou de andere richting kunnen kiezen: er bleek ruimte te zijn voor meer en krachtigere soundbites bij laag-betrokken ontvangers. Gezien de subtiele manipulaties zijn de resultaten van de pilootstudie veelbelovend voor dergelijk vervolgonderzoek. Eveneens zouden hiermee de effecten op grotere schaal (onomstotelijk) vast gesteld kunnen worden.

Voorts biedt het tweede experiment bij de hoog-betrokken respondenten mogelijkheden om te kijken of de subtiliteit van de gebruikte soundbites, en niet de betrokkenheid, wellicht debet is aan de uitblijvende resultaten. Gebruikmakend van een soortgelijke methodologie zouden nu eens meer en/of krachtigere soundbites ingezet kunnen worden, teneinde vast te stellen of deze hoog-betrokken groep inderdaad niet vatbaar is voor de soundbite als perifere *cue*. De (niet-significant) negatievere scores bij de versies met soundbites lijken hier een indicator voor te zijn. Ook in dit geval zouden meer en krachtigere soundbites kunnen leiden tot significant lágere scores. In dit geval zou niet alleen de werking van het Elaboration Likelihood Model nog eens te meer bevestigd zijn, maar tevens zou het uitwijzen dat gebruik van soundbites, beeldend taalgebruik en andere perifere *cues* niet klakkeloos en zonder achterliggende verwachting met betrekking tot de uitwerking dient te geschieden. Bovendien wezen de manipulatiecontroles van de teksten in het tweede experiment uit, dat de soundbites niet als zodanig werden herkend.

De voornaamste conclusies uit dit onderzoek zijn dan ook dat er een omslagpunt lijkt te zijn voor het gebruik van soundbites, dat kennis van de beoogde doelgroep van belang is en dat bovendien het onderwerp sterk mee zou moeten spelen in het besluit om al dan niet gebruik te maken van soundbites in voorlichting.

Om het theoretisch kader rond soundbites compleet te maken, is verder onderzoek noodzakelijk naar de effecten van onderwerp (thema, impact en complexiteit) en, daarmee samenhangend, consequentebetrokkenheid van de ontvanger. In dit onderzoek werd een poging ondernomen tot een meer concrete, hanteerbare definitie van soundbites te komen, en de effecten daarvan met experimenteel onderzoek in kaart te brengen. De bredere theoretische basis die dit onderzoek heeft opgeleverd kan nu een praktische invulling gaan vinden in een effectievere communicatie van overheid naar burger.

Antwerpen, juni 2013

5 Literatuur

Andeweg, B. & De Jong, J. (2008): 'Professionalisering van de speechproductie: Veranderingen in 15 jaar departementale toespraken'. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 30, 3: 224-248.

Blankesteyn, H. (1999): 'Soundbites: commentaar in hapklare brokken: Hoe journalistiek, politiek en reclame versmelten'. *Onze taal: maandblad van het Genootschap Onze Taal*, 68, 9: 213-216.

Genard, G. (2003): 'The Four Secrets to Delivering the Right Sound Bites: Here is what you can do to make sure that your message gets out – instead of getting left on the cutting-room floor'. *Harvard Management Communication Newsletter*, 6, 7: 3-5.

Heil, P. (1980). *Werkwijzer voor journalistiek denken en doen*. Amsterdam: Wetenschappelijke Uitgeverij.

Hoeken, H. & Spooren, W. (1997). 'Determinanten van interesse: welke teksten worden waarom gelezen?' In H. Van den Bergh, D. Janssen, N. Bertens & M. Damen (red.), *Taalgebruik ontrafeld*, 439-448. Dordrecht: ICG.

Johnson, B.T. & Eagly, A.H. (1989). 'Effects of involvement on persuasion: A meta-analysis'. *Psychological Bulletin*, 106, 2: 290-314.

Kintsch, W. (1980). 'Learning from text, levels of comprehension, or: why anyone would read a story anyway'. *Poetics*, 9, 1/3: 87-98.

McGuire, W.J. (1969). 'The nature of attitudes and attitude change'. In G. Lindzey & E. Aronson (eds.), *Handbook of social psychology*, 2e ed, Vol. 3: 135-314. Reading, MA: Addison-Wesley.

McGuire, W.J. (1972). 'Attitude change: the information-processing paradigm'. In C.G. McClintock (eds.), *Experimental social psychology*, 108-141. New York: Holt, Rinehart &

Winston.

McGuire, W.J. (1985). 'Attitudes and attitude change'. In G. Lindzey & E. Aronson (eds.), *Handbook of social psychology*, 3^e ed, Vol. 2: 233-346. New York: Random House.

Nylund, M. (2003): 'Asking questions, making sound-bites: research reports, interviews and television news stories'. *Discourse Studies*, 5, 4: 517-533.

Opfer, J.W. (1989): 'The use of metaphor and assonance in the sound bite: some implications for communication theory'. Speech Communication Association.

Opfer, J.W. & Andersen, P.A. (1992): 'Explaining the Sound Bite: a test of a theory of metaphor and assonance'. Western Speech States Communication Association.

Park, H.S., Levine, T.R., Kingsley Westerman, C.Y., Orfgen, T. & Foregger, S. (2007): 'The effects of argument quality and involvement type on attitude change: a test of dual-process and social judgment predictions'. *Human Communication Research*, 33: 81-102.

Patterson, T. (1993): *The American Democracy* (2^e editie). New York: McGraw-Hill.

Petty, R.E., & Cacioppo, J.T. (1986): *Communication and persuasion. Central and peripheral routes to attitude change*. New York: Springer.

Poiesz, Th.B.C. (1989). *De transformatie van een karikatuur*. Oratie, Katholieke Universiteit Brabant.

Schank, R.C. (1979). 'Interestingness: Controlling inferences'. *Artificial Intelligence*, 12, 3: 273-297.

Sears, D.O., Huddy, L., & Jervis, R. (2003): *Oxford handbook of political psychology*. New York: Oxford University Press. Hieruit: hoofdstuk 7, *Political rhetoric*.

Sperber, D. & Wilson, D. (1995). *Relevance: Communication and cognition*. Oxford: Blackwell.

Winkielman, P., Schwarz, N., Fazendeiro, T. & Reber, R. (2003). 'The hedonic marking of processing fluency: implications for evaluative judgment'. In J. Musch & K.C. Klauer (eds.), *The psychology of evaluation: Affective processes in cognition and emotion*, 189-217. Mahwah, NJ: Erlbaum.

Wright, P. (1989). 'The need for theories of NOT reading: Some psychological aspects of the human-computer interface'. In B. Eysenck & H. Bouma (eds.), *Working models of human perception*, 319-340. London: Academic Press.

6 Appendices

6.1 Appendix A: gemanipuleerde teksten met en zonder soundbites voor experiment 1 (pilotstudie)

Tekst 1

Griepepidemie in België

Gedurende de voorbije twee weken is er een verhoogde griepactiviteit waargenomen. Op basis van gegevens van het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid kan in België momenteel gesproken worden van een griep epidemie. Er is sprake van een epidemie wanneer het aantal mensen dat met griepachtige symptomen de huisarts contacteert de epidemische drempel overschrijdt.

Verwacht wordt dat met name schoolgaande kinderen zullen worden getroffen door de griep.

Wanneer u last heeft van snel stijgende koorts, hoofdpijn, fikse keelpijn, hoesten en spierpijn, dan is de kans groot dat u griep heeft. Momenteel circuleren er drie typen van het influenzavirus, te weten: het B-virus, het virus *A(H1N1)v* en het virus *A(H3N2)*. Deze typen zijn opgenomen in het vaccin. Bent u gevaccineerd, dan bent u goed beschermd. Ook wanneer u zich nu laat vaccineren zult u gedurende het grootste gedeelte van de epidemie beschermd zijn. Bovenal kan voorzichtigheid een besmetting natuurlijk voorkomen.

Griep grijpt gretig om zich heen

Gedurende de voorbije twee weken is er een verhoogde griepactiviteit waargenomen. Op basis van gegevens van het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid kan in België momenteel gesproken worden van een griep epidemie. Er is sprake van een epidemie wanneer het aantal mensen dat met griepachtige symptomen de huisarts contacteert de epidemische drempel overschrijdt.

Verwacht wordt dat met name schoolgaande kinderen zullen worden getroffen door de griep.

Wanneer u last heeft van snel stijgende koorts, hoofdpijn, fikse keelpijn, hoesten en spierpijn, dan is de kans groot dat u griep heeft. Momenteel circuleren er drie typen van het influenzavirus, te weten: het B-virus, het virus *A(H1N1)v* en het virus *A(H3N2)*. Deze typen zijn opgenomen in het vaccin. Bent u gevaccineerd, dan wordt de griep geweerd. Ook wanneer u zich nu laat vaccineren zult u gedurende het grootste gedeelte van de epidemie beschermd zijn. Bovenal smooit voorzichtigheid een epidemie in de kiem.

Tekst 2

België verantwoord op weg naar schone energie

België wordt minder afhankelijk van fossiele brandstoffen en schakelt geleidelijk over op hernieuwbare energie. Met dit doel voor ogen kiest België voor een evenwichtige mix van verschillende vormen van energie. Dat verzekert de betrouwbare aanvoer van energie, zadelt mensen en bedrijven niet op met onnodig hoge energiekosten, en mobiliseert de kracht van de energiesector.

Landelijk wordt gestreefd naar een evenwichtige mix van groene en grijze energie. Fossiele brandstoffen, vooral gas, zijn de komende decennia nog onmisbaar op weg naar steeds schonere energie. De uitstoot van CO₂ moet worden verminderd tegen zo laag mogelijke kosten, om in de nasleep van de crisis toch een solide fundament voor een groene energievoorziening te kunnen leggen. Daarvoor is een helder en goed werkend Europees systeem van CO₂-emissiehandel (ETS) nodig.

Belgische energie: stabiel en schoon

België wordt minder afhankelijk van fossiele brandstoffen en schakelt geleidelijk over op hernieuwbare energie. Met dit doel voor ogen kiest België voor een evenwichtige mix van verschillende vormen van energie. De te bevaren koers houdt de energievoorziening verantwoord, betrouwbaar en betaalbaar.

Landelijk wordt gestreefd naar een evenwichtige mix van groene en grijze energie. Fossiele brandstoffen, vooral gas, zijn de komende decennia nog onmisbaar op weg naar steeds schonere energie. De vermindering van de CO₂-uitstoot moet bovenal betaalbaar blijven, om de verandering zelf even duurzaam te maken als de nieuwe energievormen. Daarvoor is een helder en goed werkend Europees systeem van CO₂-emissiehandel (ETS) nodig.

Tekst 3

Europese bankenunie

Doordat de meeste Europese landen hun overheidsschuld en begrotingstekort te veel hebben laten oplopen, zijn de Europese economie en de stabiliteit van de euro in gevaar gekomen. Strengere regels en hervormingen moeten de situatie in Europa verbeteren en een nieuwe Europese crisis voorkomen. Landen met financiële problemen moeten fors bezuinigen en hun economie weer concurrerend maken. Zo kan het vertrouwen van de financiële markten worden behouden. Ook moeten de Europese landen zich houden aan strengere begrotingsregels, als zij dit niet doen dan volgen er sancties.

Europees toezicht op de banken en een Europese bankenunie moeten voorkomen dat problemen bij banken leiden tot problemen in een euroland. Een dergelijke bankenunie houdt toezicht op de banken en voorkomt dat banken met problemen failliet gaan.

Europese bankenunie: een financiële waakhond

Doordat de meeste Europese landen hun overheidsschuld en begrotingstekort te veel hebben laten oplopen, zijn de Europese economie en de stabiliteit van de euro in gevaar gekomen. Strengere regels en hervormingen moeten de situatie in Europa verbeteren en een nieuwe Europese crisis voorkomen. Landen met financiële problemen moeten fors snoeien om hun economie te doen groeien. Zo kan het vertrouwen van de financiële markten worden behouden. Ook moeten de Europese landen zich houden aan strengere begrotingsregels, als zij dit niet doen dan volgen er sancties.

Europees toezicht op de banken en een Europese bankenunie moeten voorkomen dat problemen bij banken leiden tot problemen in een euroland. Een dergelijke bankenunie houdt banken aan een kort lijntje en voorkomt dat ze bij problemen als kaartenhuizen in elkaar storten.

6.2 Appendix B: gemanipuleerde teksten met en zonder soundbites voor experiment 2

Tekst 1

Verplichte voortgangstoets

In navolging van medische studies zal ook bij de overige studies aan de Universiteit Antwerpen zowel de bachelor- als de masterstudie worden afgesloten met een zogenoemde voortgangstoets. Dit mondeling examen zal de studenten nog eens kritisch bevragen, alvorens zij het diploma in ontvangst mogen nemen. Het examen zal bestaan uit vragen die betrekking hebben op de gehele bachelor-, danwel masterstudie. Het succesvol afronden van deze toets zal een voorwaarde zijn om het diploma te kunnen behalen.

Door de stof van de gehele studie nog eens op te halen is de student beter voorbereid en wordt bovendien een betere aansluiting met de werkvloer bewerkstelligd. Tegelijkertijd kan de universiteit hierdoor op zoek naar hiaten in de kennis, om op basis daarvan het curriculum waar nodig aan te passen. Hierdoor draagt de student bij aan een doorlopende kwaliteitscontrole van het onderwijs, zodat ook de studenten na hen kunnen rekenen op kwalitatief onderwijs.

Herhaling is de moeder van de wetenschap

In navolging van medische studies zal ook bij de overige studies aan de Universiteit Antwerpen zowel de bachelor- als de masterstudie worden afgesloten met een zogenoemde voortgangstoets. Dit mondeling examen zal de studenten nog eens kritisch bevragen, alvorens zij kunnen slagen. Het examen zal bestaan uit vragen die betrekking hebben op de gehele bachelor-, danwel masterstudie. Het succesvol afronden van deze toets zal een voorwaarde zijn om het diploma te kunnen behalen.

Door de inhoud van de gehele studie nog eens af te stoffen is de student beter voorbereid en wordt bovendien een betere aansluiting met de werkvloer bewerkstelligd. Tegelijkertijd kan de universiteit hierdoor op zoek naar hiaten in de kennis, om op basis daarvan het curriculum waar nodig aan te passen. Hierdoor draagt de student bij aan een doorlopende kwaliteitscontrole van het onderwijs, zodat ook de studenten na hen kunnen rekenen op onderwijs van de bovenste plank.

Tekst 2

Vlaamse plannen voor studiefinanciering

In tijden van aanhoudende crisis is het van belang de huidige generatie jongeren kansen te bieden. Een manier om dit te doen is de financiële drempel tot het volgen van een studie zo laag mogelijk te maken. Naast de student heeft natuurlijk ook de kenniseconomie in België veel baat bij een diploma. Studeren is niet goedkoop, en hoewel het veel kansen biedt, is het ook vooral een investering in de toekomst. Het volgen van een studie moet haalbaar blijven. De Vlaamse overheid erkent dit, en heeft dan ook het huidige systeem van studiefinanciering kritisch onder de loep genomen.

Om de studielasten niet enkel bij student en ouders te leggen, zal vanaf het collegejaar 2015-2016 een zogenoemde basisbeurs beschikbaar komen, die alle studenten aan de Vlaamse hogescholen en universiteiten maandelijks zal voorzien van een financiële bijdrage. De kinderbijslag komt niet in gevaar, en de toelage zal direct aan de student worden betaald. De hoogte van de toelage zal nader worden bepaald.

Investeren in de toekomst van Vlaanderen

In tijden van aanhoudende crisis is het van belang de jonge generatie te wapenen. Een manier om dit te doen is door de financiële drempel tot het volgen van een studie glad te strijken. Naast de student heeft natuurlijk ook de kenniseconomie in België veel baat bij een diploma. Studeren is niet goedkoop, en hoewel het veel kansen biedt, is het ook vooral een investering in de toekomst. Studeren moet bovenal bereikbaar blijven. De Vlaamse overheid erkent dit, en heeft dan ook het huidige systeem van studiefinanciering kritisch onder de loep genomen.

Om de studielasten niet enkel bij student en ouders te leggen, zal vanaf het collegejaar 2015-2016 een zogenoemde basisbeurs beschikbaar komen, die alle studenten aan de Vlaamse hogescholen en universiteiten maandelijks zal voorzien van een financiële steun in de rug. De kinderbijslag komt niet in gevaar, en de toelage zal direct aan de student worden betaald. De hoogte van de toelage zal nader worden bepaald.

Tekst 3

Vlaamse universiteiten krijgen tweejarige masters

In samenwerking met de Vlaamse overheid hebben de Vlaamse universiteiten besloten het totale masteraanbod aan te passen. In de huidige situatie kent het leeuwendeel van de masteropleidingen een studieduur van één jaar. In de nieuwe situatie zullen alle universitaire masters twee jaar in beslag gaan nemen. Hiertoe is besloten om een betere aansluiting met andere Europese universiteiten te bewerkstelligen. Dit zal leiden tot een betere internationale erkenning van de Vlaamse masterdiploma's. Daarnaast zal in de nieuwe situatie meer ruimte zijn voor verdere persoonlijke ontwikkeling en specialisatie door middel van bijvoorbeeld stages, of door intensievere voorbereiding op een loopbaan in het onderwijs of onderzoek. In het extra jaar is er simpelweg ruimte voor verbreding en verdieping van de kennis.

De Vlaamse Universitaire en Hogescholen Raad (VLUHR) diende reeds een aanvraag in tot uitbreiding van de studieomvang bij de minister van Onderwijs. Naar verwachting zal de verlenging worden ingevoerd bij aanvang van het collegejaar 2014-2015.

Vlaamse masters maken meer mogelijk

In samenwerking met de Vlaamse overheid hebben de Vlaamse universiteiten besloten het totale masteraanbod aan te passen. In de huidige situatie kent het leeuwendeel van de masteropleidingen een studieduur van één jaar. In de nieuwe situatie zullen alle universitaire masters twee jaar in beslag gaan nemen. Hiertoe is besloten om een betere aansluiting met andere Europese universiteiten te bewerkstelligen. Dit geeft de Vlaamse masters meer internationale slagkracht. Daarnaast zal in de nieuwe situatie meer ruimte zijn voor verdere persoonlijke ontwikkeling en specialisatie door middel van bijvoorbeeld stages, of door intensievere voorbereiding op een loopbaan in het onderwijs of onderzoek. In het extra jaar worden kennis verdiept, de horizon verbreed en grenzen verlegd.

De Vlaamse Universitaire en Hogescholen Raad (VLUHR) diende reeds een aanvraag in tot uitbreiding van de studieomvang bij de minister van Onderwijs. Naar verwachting zal de verlenging worden ingevoerd bij aanvang van het collegejaar 2014-2015.

6.3 Appendix C: vragenlijst experiment 1 (geen soundbites)

Opleiding:.....

- Studiejaar: 1^e Bachelor
 2^e Bachelor
 3^e Bachelor
 Master
 Anders, namelijk:

Leeftijd:

Geslacht: M / V

De drie korte teksten die u hier aangeboden krijgt zijn gepubliceerd door de Federale overheid. Gelieve de teksten aandachtig te lezen en de bijbehorende vragenlijsten in te vullen. Sommige vragen zijn in een andere richting gesteld, dus lees ook de vragen aandachtig!

Hartelijk bedankt voor de moeite!

Griepepidemie in België

Gedurende de voorbije twee weken is er een verhoogde griepactiviteit waargenomen. Op basis van gegevens van het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid kan in België momenteel gesproken worden van een griepepidemie. Er is sprake van een epidemie wanneer het aantal mensen dat met griepachtige symptomen de huisarts contacteert de epidemische drempel overschrijdt.

Verwacht wordt dat met name schoolgaande kinderen zullen worden getroffen door de griep. Wanneer u last heeft van snel stijgende koorts, hoofdpijn, fikse keelpijn, hoesten en spierpijn, dan is de kans groot dat u griep heeft. Momenteel circuleren er drie typen van het influenzavirus, te weten: het B-virus, het virus *A(H1N1)v* en het virus *A(H3N2)*. Deze typen zijn opgenomen in het vaccin. Bent u gevaccineerd, dan bent u goed beschermd. Ook wanneer u zich nu laat vaccineren zult u gedurende het grootste gedeelte van de epidemie beschermd zijn. Bovenal kan voorzichtigheid een besmetting natuurlijk voorkomen.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai o o o o o o o interessant

 boeiend o o o o o o o niet boeiend

 slecht geschreven o o o o o o o goed geschreven

 niet serieus o o o o o o o wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief o o o o o o o negatief

Ik vind de tekst:

 moeilyk leesbaar o o o o o o o makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag o o o o o o o helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld o o o o o o o eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig o o o o o o o kernachtig

Voorlichting over een epidemie is belangrijk om besmettingen te beperken

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Weten dat er een epidemie is, is al genoeg bescherming

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Bij twijfel over symptomen is het zeker raadzaam een bezoek aan de huisarts te brengen

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

België verantwoord op weg naar schone energie

België wordt minder afhankelijk van fossiele brandstoffen en schakelt geleidelijk over op hernieuwbare energie. Met dit doel voor ogen kiest België voor een evenwichtige mix van verschillende vormen van energie. Dat verzekert de betrouwbare aanvoer van energie, zadelt mensen en bedrijven niet op met onnodig hoge energiekosten, en mobiliseert de kracht van de energiesector.

Landelijk wordt gestreefd naar een evenwichtige mix van groene en grijze energie. Fossiele brandstoffen, vooral gas, zijn de komende decennia nog onmisbaar op weg naar steeds schonere energie. De uitstoot van CO2 moet worden verminderd tegen zo laag mogelijke kosten, om in de nasleep van de crisis toch een solide fundament voor een groene energievoorziening te kunnen leggen. Daarvoor is een helder en goed werkend Europees systeem van CO2-emissiehandel (ETS) nodig.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant 0 0 0 0 0 0 zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant 0 0 0 0 0 0 zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai 0 0 0 0 0 0 0 0 interessant

 boeiend 0 0 0 0 0 0 0 0 niet boeiend

 slecht geschreven 0 0 0 0 0 0 0 0 goed geschreven

 niet serieus 0 0 0 0 0 0 0 0 wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief 0 0 0 0 0 0 0 0 negatief

Ik vind de tekst:

 moeilijk leesbaar 0 0 0 0 0 0 0 0 makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag 0 0 0 0 0 0 0 0 helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld 0 0 0 0 0 0 0 0 eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig 0 0 0 0 0 0 0 0 kernachtig

Duurzame energie is de energie van de toekomst

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Kijken naar alternatieve stroombronnen is pas relevant wanneer de fossiele brandstoffen zijn opgebruikt

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Een Europees systeem van CO2-emissiehandel is noodzakelijk voor een duurzame ontwikkeling van de energievoorziening

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Europese bankenunie

Doordat de meeste Europese landen hun overheidsschuld en begrotingstekort te veel hebben laten oplopen, zijn de Europese economie en de stabiliteit van de euro in gevaar gekomen. Strengere regels en hervormingen moeten de situatie in Europa verbeteren en een nieuwe Europese crisis voorkomen. Landen met financiële problemen moeten fors bezuinigen en hun economie weer concurrerend maken. Zo kan het vertrouwen van de financiële markten worden behouden. Ook moeten de Europese landen zich houden aan strengere begrotingsregels, als zij dit niet doen dan volgen er sancties.

Europees toezicht op de banken en een Europese bankenunie moeten voorkomen dat problemen bij banken leiden tot problemen in een euroland. Een dergelijke bankenunie houdt toezicht op de banken en voorkomt dat banken met problemen failliet gaan.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai o o o o o o o o interessant

 boeiend o o o o o o o o niet boeiend

 slecht geschreven o o o o o o o o goed geschreven

 niet serieus o o o o o o o o wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief o o o o o o o o negatief

Ik vind de tekst:

 moeilijk leesbaar o o o o o o o o makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag o o o o o o o o helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld o o o o o o o o eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig o o o o o o o o kernachtig

De Europese Unie is verantwoordelijk voor de redding van probleebanken

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Landen met financiële problemen moeten deze zelf oplossen

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Wanneer een lidstaat failliet gaat, zal dit grote gevolgen hebben voor de rest van Europa

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

6.4 Appendix D: vragenlijst experiment 1 (wel soundbites)

Opleiding:.....

- Studiejaar: 1° Bachelor
 2° Bachelor
 3° Bachelor
 Master
 Anders, namelijk:

Leeftijd:

Geslacht: M / V

De drie korte teksten die u hier aangeboden krijgt zijn gepubliceerd door de Federale overheid. Gelieve de teksten aandachtig te lezen en de bijbehorende vragenlijsten in te vullen. Sommige vragen zijn in een andere richting gesteld, dus lees ook de vragen aandachtig!

Hartelijk bedankt voor de moeite!

Griep grijpt gretig om zich heen

Gedurende de voorbije twee weken is er een verhoogde griepactiviteit waargenomen. Op basis van gegevens van het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid kan in België momenteel gesproken worden van een griepepidemie. Er is sprake van een epidemie wanneer het aantal mensen dat met griepachtige symptomen de huisarts contacteert de epidemische drempel overschrijdt.

Verwacht wordt dat met name schoolgaande kinderen zullen worden getroffen door de griep. Wanneer u last heeft van snel stijgende koorts, hoofdpijn, fikse keelpijn, hoesten en spierpijn, dan is de kans groot dat u griep heeft. Momenteel circuleren er drie typen van het influenzavirus, te weten: het B-virus, het virus *A(H1N1)v* en het virus *A(H3N2)*. Deze typen zijn opgenomen in het vaccin. Bent u gevaccineerd, dan wordt de griep geweerd. Ook wanneer u zich nu laat vaccineren zult u gedurende het grootste gedeelte van de epidemie beschermd zijn. Bovenal smooit voorzichtigheid een epidemie in de kiem.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant 0 0 0 0 0 0 zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant 0 0 0 0 0 0 zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai 0 0 0 0 0 0 interessant

 boeiend 0 0 0 0 0 0 niet boeiend

 slecht geschreven 0 0 0 0 0 0 goed geschreven

 niet serieus 0 0 0 0 0 0 wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief 0 0 0 0 0 0 negatief

Ik vind de tekst:

 moeilyk leesbaar 0 0 0 0 0 0 makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag 0 0 0 0 0 0 helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld 0 0 0 0 0 0 eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig 0 0 0 0 0 0 kernachtig

Voorlichting over een epidemie is belangrijk om besmettingen te beperken

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Weten dat er een epidemie is, is al genoeg bescherming

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Bij twijfel over symptomen is het zeker raadzaam een bezoek aan de huisarts te brengen

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Belgische energie: stabiel en schoon

België wordt minder afhankelijk van fossiele brandstoffen en schakelt geleidelijk over op hernieuwbare energie. Met dit doel voor ogen kiest België voor een evenwichtige mix van verschillende vormen van energie. De te bevaren koers houdt de energievoorziening verantwoord, betrouwbaar en betaalbaar.

Landelijk wordt gestreefd naar een evenwichtige mix van groene en grijze energie. Fossiele brandstoffen, vooral gas, zijn de komende decennia nog onmisbaar op weg naar steeds schonere energie. De vermindering van de CO₂-uitstoot moet bovenal betaalbaar blijven, om de verandering zelf even duurzaam te maken als de nieuwe energievormen. Daarvoor is een helder en goed werkend Europees systeem van CO₂-emissiehandel (ETS) nodig.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai o o o o o o o o interessant

 boeiend o o o o o o o o niet boeiend

 slecht geschreven o o o o o o o o goed geschreven

 niet serieus o o o o o o o o wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief o o o o o o o o negatief

Ik vind de tekst:

 moeilijk leesbaar o o o o o o o o makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag o o o o o o o o helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld o o o o o o o o eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig o o o o o o o o kernachtig

Duurzame energie is de energie van de toekomst

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Kijken naar alternatieve stroombronnen is pas relevant wanneer de fossiele brandstoffen zijn opgebruikt

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Een Europees systeem van CO₂-emissiehandel is noodzakelijk voor een duurzame ontwikkeling van de energievoorziening

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Europese bankenunie: een financiële waakhond

Doordat de meeste Europese landen hun overheidsschuld en begrotingstekort te veel hebben laten oplopen, zijn de Europese economie en de stabiliteit van de euro in gevaar gekomen. Strengere regels en hervormingen moeten de situatie in Europa verbeteren en een nieuwe Europese crisis voorkomen. Landen met financiële problemen moeten fors snoeien om hun economie te doen groeien. Zo kan het vertrouwen van de financiële markten worden behouden. Ook moeten de Europese landen zich houden aan strengere begrotingsregels, als zij dit niet doen dan volgen er sancties.

Europees toezicht op de banken en een Europese bankenunie moeten voorkomen dat problemen bij banken leiden tot problemen in een euroland. Een dergelijke bankenunie houdt banken aan een kort lijntje en voorkomt dat ze bij problemen als kaartenhuizen in elkaar storten.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant 0 0 0 0 0 0 zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant 0 0 0 0 0 0 zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai 0 0 0 0 0 0 0 interessant

 boeiend 0 0 0 0 0 0 0 niet boeiend

 slecht geschreven 0 0 0 0 0 0 0 goed geschreven

 niet serieus 0 0 0 0 0 0 0 wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief 0 0 0 0 0 0 0 negatief

Ik vind de tekst:

 moeilijk leesbaar 0 0 0 0 0 0 0 makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag 0 0 0 0 0 0 0 helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld 0 0 0 0 0 0 0 eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig 0 0 0 0 0 0 0 kernachtig

De Europese Unie is verantwoordelijk voor de redding van probleembanken

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Landen met financiële problemen moeten deze zelf oplossen

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Wanneer een lidstaat failliet gaat, zal dit grote gevolgen hebben voor de rest van Europa

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

6.5 Appendix E: vragenlijst experiment 2 (geen soundbites)

Opleiding:.....

- Studiejaar: 1° Bachelor
 2° Bachelor
 3° Bachelor
 Master
 Anders, namelijk:

Leeftijd:

Geslacht: M / V

De drie korte teksten die u hier aangeboden krijgt zijn gepubliceerd door de Vlaamse overheid. Gelieve de teksten aandachtig te lezen en de bijbehorende vragenlijsten in te vullen. Sommige vragen zijn in een andere richting gesteld, dus lees ook de vragen aandachtig!

Hartelijk bedankt voor de moeite!

Verplichte voortgangstoets

In navolging van medische studies zal ook bij de overige studies aan de Universiteit Antwerpen zowel de bachelor- als de masterstudie worden afgesloten met een zogenoemde voortgangstoets. Dit mondeling examen zal de studenten nog eens kritisch bevragen, alvorens zij het diploma in ontvangst mogen nemen. Het examen zal bestaan uit vragen die betrekking hebben op de gehele bachelor-, danwel masterstudie. Het succesvol afronden van deze toets zal een voorwaarde zijn om het diploma te kunnen behalen.

Door de stof van de gehele studie nog eens op te halen is de student beter voorbereid en wordt bovendien een betere aansluiting met de werkvloer bewerkstelligd. Tegelijkertijd kan de universiteit hierdoor op zoek naar hiaten in de kennis, om op basis daarvan het curriculum waar nodig aan te passen. Hierdoor draagt de student bij aan een doorlopende kwaliteitscontrole van het onderwijs, zodat ook de studenten na hen kunnen rekenen op kwalitatief onderwijs.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai o o o o o o o interessant

 boeiend o o o o o o o niet boeiend

 slecht geschreven o o o o o o o goed geschreven

 niet serieus o o o o o o o wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief o o o o o o o negatief

Ik vind de tekst:

 moeilijk leesbaar o o o o o o o makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag o o o o o o o helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld o o o o o o o eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig o o o o o o o kernachtig

De aansluiting met de werkvloer zal door de voortgangstoets verbeterd worden

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Een student die niet slaagt voor de voortgangstoets verdient het diploma niet

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Een voortgangstoets is een goede manier om het kennisniveau te testen

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Vlaamse plannen voor studiefinanciering

In tijden van aanhoudende crisis is het van belang de huidige generatie jongeren kansen te bieden. Een manier om dit te doen is de financiële drempel tot het volgen van een studie zo laag mogelijk te maken. Naast de student heeft natuurlijk ook de kenniseconomie in België veel baat bij een diploma. Studeren is niet goedkoop, en hoewel het veel kansen biedt, is het ook vooral een investering in de toekomst. Het volgen van een studie moet haalbaar blijven. De Vlaamse overheid erkent dit, en heeft dan ook het huidige systeem van studiefinanciering kritisch onder de loep genomen.

Om de studielasten niet enkel bij student en ouders te leggen, zal vanaf het collegejaar 2015-2016 een zogenoemde basisbeurs beschikbaar komen, die alle studenten aan de Vlaamse hogescholen en universiteiten maandelijks zal voorzien van een financiële bijdrage. De kinderbijslag komt niet in gevaar, en de toelage zal direct aan de student worden betaald. De hoogte van de toelage zal nader worden bepaald.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai o o o o o o o o interessant

 boeiend o o o o o o o o niet boeiend

 slecht geschreven o o o o o o o o goed geschreven

 niet serieus o o o o o o o o wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief o o o o o o o o negatief

Ik vind de tekst:

 moeilijk leesbaar o o o o o o o o makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag o o o o o o o o helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld o o o o o o o o eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig o o o o o o o o kernachtig

Studiefinanciering verlaagt de drempel tot het volgen van een studie

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Een diploma is belangrijker in tijden van crisis

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Door studeren toegankelijker te maken, wordt een diploma minder waard

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Vlaamse universiteiten krijgen tweejarige masters

In samenwerking met de Vlaamse overheid hebben de Vlaamse universiteiten besloten het totale masteraanbod aan te passen. In de huidige situatie kent het leeuwendeel van de masteropleidingen een studieduur van één jaar. In de nieuwe situatie zullen alle universitaire masters twee jaar in beslag gaan nemen. Hiertoe is besloten om een betere aansluiting met andere Europese universiteiten te bewerkstelligen. Dit zal leiden tot een betere internationale erkenning van de Vlaamse masterdiploma's. Daarnaast zal in de nieuwe situatie meer ruimte zijn voor verdere persoonlijke ontwikkeling en specialisatie door middel van bijvoorbeeld stages, of door intensievere voorbereiding op een loopbaan in het onderwijs of onderzoek. In het extra jaar is er simpelweg ruimte voor verbreding en verdieping van de kennis.

De Vlaamse Universitaire en Hogescholen Raad (VLUHR) diende reeds een aanvraag in tot uitbreiding van de studieomvang bij de minister van Onderwijs. Naar verwachting zal de verlenging worden ingevoerd bij aanvang van het collegejaar 2014-2015.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai o o o o o o o o interessant

 boeiend o o o o o o o o niet boeiend

 slecht geschreven o o o o o o o o goed geschreven

 niet serieus o o o o o o o o wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief o o o o o o o o negatief

Ik vind de tekst:

 moeilijk leesbaar o o o o o o o o makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag o o o o o o o o helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld o o o o o o o o eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig o o o o o o o o kernachtig

Een tweejarige master biedt meer mogelijkheden tot persoonlijke ontplooiing

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Vlaamse universiteiten staan internationaal sterker met tweejarige masters

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

Het extra masterjaar is minder waard dan een extra jaar op de arbeidsmarkt

 helemaal mee oneens o o o o o o o o helemaal mee eens

6.6 Appendix F: vragenlijst experiment 2 (wel soundbites)

Opleiding:.....

- Studiejaar: 1^e Bachelor
 2^e Bachelor
 3^e Bachelor
 Master
 Anders, namelijk:

Leeftijd:

Geslacht: M / V

De drie korte teksten die u hier aangeboden krijgt zijn gepubliceerd door de Vlaamse overheid. Gelieve de teksten aandachtig te lezen en de bijbehorende vragenlijsten in te vullen. Sommige vragen zijn in een andere richting gesteld, dus lees ook de vragen aandachtig!

Hartelijk bedankt voor de moeite!

Herhaling is de moeder van de wetenschap

In navolging van medische studies zal ook bij de overige studies aan de Universiteit Antwerpen zowel de bachelor- als de masterstudie worden afgesloten met een zogenoemde voortgangstoets. Dit mondeling examen zal de studenten nog eens kritisch bevragen, alvorens zij kunnen slagen. Het examen zal bestaan uit vragen die betrekking hebben op de gehele bachelor-, danwel masterstudie. Het succesvol afronden van deze toets zal een voorwaarde zijn om het diploma te kunnen behalen.

Door de inhoud van de gehele studie nog eens af te stoffen is de student beter voorbereid en wordt bovendien een betere aansluiting met de werkvloer bewerkstelligd. Tegelijkertijd kan de universiteit hierdoor op zoek naar hiaten in de kennis, om op basis daarvan het curriculum waar nodig aan te passen. Hierdoor draagt de student bij aan een doorlopende kwaliteitscontrole van het onderwijs, zodat ook de studenten na hen kunnen rekenen op onderwijs van de bovenste plank.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant 0 0 0 0 0 0 zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant 0 0 0 0 0 0 zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai 0 0 0 0 0 0 0 interessant

 boeiend 0 0 0 0 0 0 0 niet boeiend

 slecht geschreven 0 0 0 0 0 0 0 goed geschreven

 niet serieus 0 0 0 0 0 0 0 wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief 0 0 0 0 0 0 0 negatief

Ik vind de tekst:

 moeilijk leesbaar 0 0 0 0 0 0 0 makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag 0 0 0 0 0 0 0 helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld 0 0 0 0 0 0 0 eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig 0 0 0 0 0 0 0 kernachtig

De aansluiting met de werkvloer zal door de voortgangstoets verbeterd worden

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Een student die niet slaagt voor de voortgangstoets verdient het diploma niet

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Een voortgangstoets is een goede manier om het kennisniveau te testen

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Investeren in de toekomst van Vlaanderen

In tijden van aanhoudende crisis is het van belang de jonge generatie te wapenen. Een manier om dit te doen is door de financiële drempel tot het volgen van een studie glad te strijken. Naast de student heeft natuurlijk ook de kenniseconomie in België veel baat bij een diploma. Studeren is niet goedkoop, en hoewel het veel kansen biedt, is het ook vooral een investering in de toekomst. Studeren moet bovenal bereikbaar blijven. De Vlaamse overheid erkent dit, en heeft dan ook het huidige systeem van studiefinanciering kritisch onder de loep genomen.

Om de studielasten niet enkel bij student en ouders te leggen, zal vanaf het collegejaar 2015-2016 een zogenoemde basisbeurs beschikbaar komen, die alle studenten aan de Vlaamse hogescholen en universiteiten maandelijks zal voorzien van een financiële steun in de rug. De kinderbijslag komt niet in gevaar, en de toelage zal direct aan de student worden betaald. De hoogte van de toelage zal nader worden bepaald.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant o o o o o o zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai o o o o o o o interessant

 boeiend o o o o o o o niet boeiend

 slecht geschreven o o o o o o o goed geschreven

 niet serieus o o o o o o o wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief o o o o o o o negatief

Ik vind de tekst:

 moeilijk leesbaar o o o o o o o makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag o o o o o o o helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld o o o o o o o eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig o o o o o o o kernachtig

Studiefinanciering verlaagt de drempel tot het volgen van een studie

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Een diploma is belangrijker in tijden van crisis

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Door studeren toegankelijker te maken, wordt een diploma minder waard

 helemaal mee oneens o o o o o o o helemaal mee eens

Vlaamse masters maken meer mogelijk

In samenwerking met de Vlaamse overheid hebben de Vlaamse universiteiten besloten het totale masteraanbod aan te passen. In de huidige situatie kent het leeuwendeel van de masteropleidingen een studieduur van één jaar. In de nieuwe situatie zullen alle universitaire masters twee jaar in beslag gaan nemen. Hiertoe is besloten om een betere aansluiting met andere Europese universiteiten te bewerkstelligen. Dit geeft de Vlaamse masters meer internationale slagkracht. Daarnaast zal in de nieuwe situatie meer ruimte zijn voor verdere persoonlijke ontwikkeling en specialisatie door middel van bijvoorbeeld stages, of door intensievere voorbereiding op een loopbaan in het onderwijs of onderzoek. In het extra jaar worden kennis verdiept, de horizon verbreed en grenzen verlegd.

De Vlaamse Universitaire en Hogescholen Raad (VLUHR) diende reeds een aanvraag in tot uitbreiding van de studieomvang bij de minister van Onderwijs. Naar verwachting zal de verlenging worden ingevoerd bij aanvang van het collegejaar 2014-2015.

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor mij?

nauwelijks relevant 0 0 0 0 0 0 zeer relevant

In hoeverre is de informatie in de tekst relevant voor (een van) mijn vrienden?

nauwelijks relevant 0 0 0 0 0 0 zeer relevant

Ik vind deze tekst: saai 0 0 0 0 0 0 0 interessant

 boeiend 0 0 0 0 0 0 0 niet boeiend

 slecht geschreven 0 0 0 0 0 0 0 goed geschreven

 niet serieus 0 0 0 0 0 0 0 wel serieus

Ik beoordeel deze tekst:

 positief 0 0 0 0 0 0 0 negatief

Ik vind de tekst:

 moeilijk leesbaar 0 0 0 0 0 0 0 makkelijk leesbaar

Ik vind de structuur van de tekst:

 vaag 0 0 0 0 0 0 0 helder

Ik vind de tekst:

 ingewikkeld 0 0 0 0 0 0 0 eenvoudig

De hoofdpunten uit de tekst blijven makkelijk hangen

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind deze tekst goedklinkend

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind deze tekst overzichtelijk

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Ik vind het taalgebruik in deze tekst:

 langdradig 0 0 0 0 0 0 0 kernachtig

Een tweejarige master biedt meer mogelijkheden tot persoonlijke ontplooiing

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Vlaamse universiteiten staan internationaal sterker met tweejarige masters

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens

Het extra masterjaar is minder waard dan een extra jaar op de arbeidsmarkt

 helemaal mee oneens 0 0 0 0 0 0 0 helemaal mee eens